

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ÇOCUKLARDA İNTERNET BAĞIMLILIĞI VE BENLİK SAYGISI
ARASINDAKİ İLİŞKİ**

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Gülser AYDIN

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Şaziye Senem BAŞGÜL

İSTANBUL – 2018

TEZ TANITIM FORMU

ADI SOYADI : Gülser AYDIN

TEZİN DİLİ : Türkçe

TEZİN ADI : Çocuklarda İnternet Bağımlılığı ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki

ENSTİTÜ : İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

ANABİLİM DALI : Klinik Psikoloji Bilim Dalı

TEZİN TÜRÜ : Yüksek Lisans

TEZİN TARİHİ : 06/06/2018

SAYFA SAYISI : 63

TEZ DANIŞMANI : Doç. Dr. Şaziye Senem BAŞGÜL

DİZİN TERİMLERİ : İnternet bağımlılığı, sorunlu internet kullanımı, benlik saygısı

TÜRKÇE ÖZET : Araştırmada, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ili, Sultangazi ve Beylikdüzü ilçelerindeki özel eğitim kurumlarında eğitim-öğretim hayatlarına devam eden 99 erkek, 86 kız oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, Rosenberg benlik ölçeği ve internet bağımlılık ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada veri analiz tekniği olarak Pearson korelasyon katsayısı, nokta çift serili korelasyon kullanılmıştır. Veriler SPSS 15 programı ile analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda, ilköğretim düzeyinde eğitim alan öğrencilerde internet bağımlılığı ile düşük benlik saygısı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

DAĞITIM LİSTESİ

: 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Gülser AYDIN



T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÇOCUKLARDA İNTERNET BAĞIMLILIĞI VE BENLİK SAYGISI
ARASINDAKİ İLİŞKİ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Gülser AYDIN

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Şaziye Senem BAŞGÜL

İSTANBUL – 2018

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu veya başka bir üniversitede tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Gülser AYDIN

.../.../2018



T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Gülser Aydın'ın "Çocuklarda İnternet Bağımlılığı ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki" adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Psikoloji anabilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan	İmza
	----- Öğretim görevlisinin İsmi
Üye	İmza
	----- Öğretim görevlisinin İsmi (Danışman)
Üye	İmza
	----- Öğretim görevlisinin İsmi

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2018

Öğretim görevlisinin İsmi

Enstitü Müdürü

ÖZET

Araştırmada, ilköğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca internet bağımlılığı ve düşük benlik saygısı ile öğrencilerin yaş, cinsiyet, aile gelir düzeyi, annenin eğitim düzeyi ve babanın eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılık gösterip göstermediğini incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ili, Sultangazi ve Beylikdüzü ilçelerindeki özel okullarda eğitim-öğretim hayatlarına devam, 10-13 yaş aralığında, toplam 185 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, Rosenberg Benlik Ölçeği ve İnternet Bağımlılık Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada veri analiz tekniği olarak Pearson korelasyon katsayısı, nokta çift serili korelasyon kullanılmıştır. Veriler SPSS 15 programı ile analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda, ilköğretim düzeyinde eğitim alan öğrencilerde internet bağımlılığı ile düşük benlik saygısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri arttıkça, benlik saygısı düzeylerinin düştüğü tespit edilmiştir. İlköğretim düzeyinde eğitim-öğretim gören öğrencilerde internet bağımlılığı ile cinsiyet, sınıf (yaş), ailenin gelir düzeyi, annenin eğitim düzeyi ve babanın eğitim düzeyi değişkenleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. İlköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında ilişki incelendiğinde; kız öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin erkek öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir. İlköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri ile sınıf (yaş) değişkeni arasında ilişki incelendiğinde; sınıf düzeyi arttıkça benlik saygısı düzeyinin azaldığı görülmektedir. İlköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri ile ailenin gelir düzeyi arasındaki ilişki incelendiğinde; ailelerin gelir düzeyi yükseldikçe öğrencilerin benlik saygısı düzeyinin yükseldiği görülmüştür. İlköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri ile ebeveynlerinin eğitim düzeyi arasında ilişki incelendiğinde ise eğitim düzeyi yüksek ailelerin ilköğretimde okuyan öğrencilerin benlik saygısının daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İnternet bağımlılığı, sorunlu internet kullanımı, benlik saygısı



SUMMARY

The study aims to investigate the relationship between Internet addiction and self-esteem in primary and secondary school students. What is also investigated in the research is that whether students' age, gender, family income level, mother's education level and father's education have an effect on their Internet addiction and self-esteem. The study group of the research involves 99 boys and 86 girls studying at private educational institutions in Sultangazi and Beylikdüzü districts of Istanbul province.

Personal Information Form, the Rosenberg Self Esteem Scale and the Internet Addiction Scale were used as data collection tools in the research. In the study, Pearson correlation coefficient, and Point Biserial Correlation data analysis techniques were used. The data were analyzed with SPSS 15. As a result of the study, a statistically significant correlation was found between internet addiction and with low self-esteem among primary and secondary school students.

Also it was found that, as the level of internet addiction increases, level of self-esteem decreases. There is no significant difference between students at primary and secondary schools considering the variables such as internet addiction and gender, class (age), family income level, maternal education level and father's education level. When the relationship between self-esteem levels and gender variables of students studying at primary and secondary schools is examined; girls' self-esteem level is lower than that of boys'. When the relationship between the self-esteem levels and the class (age) variable of students studying at primary and secondary schools is examined; as the class level increases, the level of self-esteem decreases. When the relationship between students' self-esteem levels and the level of family income is examined; as families' income level increases, so do students' self-esteem levels. When the relationship between students' self-esteem levels and their parents' education level is examined, high-ranking families' children can be said to have a lower level of self-esteem.

Keywords: Internet addiction, problematic Internet use, self-esteem

İÇİNDEKİLER

SAYFA

ÖZET.....	I
SUMMARY	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
KISALTMALAR LİSTESİ	VI
TABLolar LİSTESİ	VII
EKLER LİSTESİ.....	VIII
ÖNSÖZ.....	IX
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
PROBLEME GENEL BİR BAKIŞ.....	3
1.1. ARAŞTIRMA PROBLEMİ	3
1.1.1. Araştırmanın Alt Problemleri	3
1.1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.2. SAYILTILAR.....	5
1.3. SINIRLILIKLAR	5
1.4. TANIMLAR.....	5
İKİNCİ BÖLÜM.....	6
KAVRAMLAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. İnternet Bağımlılığı	6
2.1.1. İnternet Bağımlılığı İle İlgili Bilimsel Çalışmalar	9
2.2. Benlik Saygısı	14
2.2.1. Benlik Saygı İle İlgili Bilimsel Çalışmalar	14
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	22
YÖNTEM	22
3.1. ÖRNEKLEM SEÇİMİ VE ÇALIŞMANIN UYGULANMASI	22
3.2. ARAŞTIRMADA KULLANILAN VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	22
3.2.1. Kişisel Veri Formu.....	22
3.2.2. İnternet Bağımlılık Ölçeği.....	22
3.2.3. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği.....	23
3.3. VERİ ANALİZ TEKNİKLERİ	24
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	25
BULGULAR	25
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	41
TARTIŞMA, YORUM VE ÖNERİLER.....	41

1. TARTIŞMA VE YORUMLAR	41
2. ÖNERİLER.....	50
KAYNAKÇA.....	52
EKLER	-
ÖZGEÇMİŞ	-



KISALTMALAR LİSTESİ

SPSS	: SOSYAL BİLİMLER İÇİN İSTATİSTİK PROGRAMI
KKTC	: KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
İBO	: İNTERNET BAĞIMLILIK ÖLÇEĞİ
RBSÖ	: ROSENBERG BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ
TEOG	: TEMEL EĞİTİMDEN ORTAÖĞRETİME GEÇİŞ



TABLULAR LİSTESİ

SAYFA

Tablo-1 Katılımcı Öğrencilerin Betimsel İstatistik Verileri.....	25
Tablo-2 Cinsiyet ile Rosenberg Benlik Saygısı Testi Alt Başlıkları İlişkisi.....	26
Tablo-3 Sınıf Düzeyi ile Rosenberg Benlik Saygısı Testi Alt Başlıkları İlişkisi	27
Tablo-4 Aile Gelir Düzeyi ile Rosenberg Benlik Saygısı Testi Alt Başlıkları İlişkisi .	28
Tablo-5 Annenin Eğitim Durumu ile Rosenberg Benlik Saygısı Testi Alt Başlıkları İlişkisi.....	29
Tablo-6 Babanın Eğitim Durumu ile Rosenberg Benlik Saygısı Testi Alt Başlıkları İlişkisi.....	30
Tablo-7 Rosenberg Benlik Ölçeği Alt Başlıkları Arasındaki İlişki	32
Tablo-8 İnternet Bağımlılık Ölçeği Betimsel İstatistik Verileri	35
Tablo-9 İnternet Bağımlılığı Ölçeği Alt Başlıkları Arasındaki İlişki.....	36
Tablo-10 Rosenberg Benlik Ölçeği Alt Başlıkları İle İnternet Bağımlılık Ölçeği Alt Başlıkları Arasındaki İlişki	38

EKLER LİSTESİ

EK- A: Kişisel Bilgi Formu

EK- B: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

EK- C: İnternet Bağımlılık Ölçeği



ÖNSÖZ

Değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Şaziye Senem Başgöl'e çalışmanın yapılması sırasında bana sabırla yardımcı olduğu, beni bilgilendirdiği ve her türlü detayda yardımlarını eksik etmediği için çok teşekkür ederim.

Yaptığım çalışma sırasında her türlü maddi ve manevi desteklerini koşulsuz hissettiğim sevgili aileme çok teşekkür ederim.

Gülser AYDIN



GİRİŞ

Günümüzde, internet hayatın her alanında yer alan bir olgu ve kavram olarak önümüze çıkmaktadır. Pek çok kişi günün en az birkaç saatini internette geçirmektedir. İnsanlar arası iletişimde yeni bir araç olarak ortaya çıkan internet her geçen gün daha da güçlenmektedir.

Gelişen dünya ve hızla değişen teknoloji internetin vazgeçilmez bir hal almasına neden olmuştur. İnternet sayesinde geçmişe kıyasla, bilgiye ulaşma ve bilginin kullanımı çok daha kolaylaşmıştır. İnternet, bilgi paylaşımıyla birlikte, alım ve satış işlemlerinin yapılabildiği, diğer insanlarla sohbet ortamının olduğu ve yeni arkadaşlıkların kurulduğu, oyunların oynanabildiği bir ortam haline gelmiştir^{1 2}

İnternet hayatımıza birçok kolaylık getirmektedir. Ancak, internet daima yararlı mıdır? Bazı kişilerin internet kullanırken şiddet duygusunun arttığı, bazılarının tedirgin oldukları, bazılarının ise yoğun internet kullanımıyla birlikte pişmanlık, anksiyete ve suçluluk duygusu yaşadığı gözlenmiştir³. Pek çok çalışma, internetin insanlarda bağımlılık (patolojik internet kullanımı) yarattığını bildirmektedir^{4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15}.

¹ Gülmişan Turnalar Kurtaran, İnternet Bağımlılığını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**)

² Orhan Akınoğlu, *Eğitim Ve Sosyalleşme Açısından İnternet Kullanımı: İstanbul Örneği*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**

³ Mehmet Şahin, İlköğretim Okulu Öğrencilerindeki İnternet Bağımlılığı. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011, (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**)

⁴ Janet Morahan-Martina, and Phyllis Ann Schumacher, "Incidence and Correlates Of Pathological Internet Use Among College Students", **Computers in Human Behavior**, 2000, Cilt:16, Sayı:1, s. 13-29.

⁵ Richard Davis, "A Cognitive-Behavioral Model Of Pathological Internet Use". **Computers In Human Behavior**, 2001, Cilt: 17, Sayı:1, s. 187-195.

⁶ Scott Caplan, "Problematic Internet Use And Psychosocial Well-Being: Development Of A Theory-Based Cognitive-Behavioral Measurement Instrument", **Computers In Human Behavior**, 2002, Cilt:18, Sayı:1, s. 553- 575.

⁷ Kimberly Young, "Internet Addiction: The Emergence Of A New Clinical Disorder", **Cyber Psychology and Behavior**, 1996, Cilt:3, Sayı:1, s. 237-244

⁸ Mark Griffiths, "Internet Addiction: Fact Or Fiction?." **The Psychologist**, 1999, Cilt:12, Sayı:5, s.246-250

⁹ Yalçın Özdemir, Yaşar Kuzucu And Şerife Ak, "Depression, Loneliness And Internet Addiction: How Important Is Low Self-Control", **Computers In Human Behavior**, 2014, Cilt:34, Sayı:1, s. 284-290

¹⁰ Manuel Gamez-Guadix, Fabiola Villa-George & Esther Calvete, "Measurement And Analysis Of The Cognitive-Behavioral Model Of Generalized Problematic Internet Use Among Mexican Adolescents", **Journal of Adolescence**, 2012, 35, 1581-1591.

¹¹ Erol Esen & Diğdem Siyez, "Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-Sosyal Değişkenlerin İncelenmesi", **Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi**, 2012, Cilt:36, Sayı:4, s.127- 138.

¹² Hatice Odacı & Melek Kalkan, "Problematic Internet Use, Loneliness And Dating Anxiety Among Young Adult University Students", **Computers & Education**, 2010, Cilt:55, Sayı:1, s. 1091-1097.

¹³ Şahin Gökçeşlan & Mustafa Serkan Günbatar, "Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı", **Eğitim Teknolojisi Kuram Ve Uygulama**, 2012, Cilt:2, Sayı: 2. s.10-24

¹⁴ Nacmi Eşgi, "Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlilik Ve Güvenirlilik Çalışması", Gazi Osman Paşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, **Kastamonu Eğitim Dergisi**, 2014, Cilt: 22, Sayı:2, s.807-839

¹⁵ Luca Milani, Dania Osualdella, & Pola Di Blasio, "Quality Of Interpersonal Relationships And Problematic Internet Use In Adolescence", **Cyberpsychology & Behavior**, 2009, Cilt:12, Sayı:6, s. 681-684.

Eğitim açısından değerlendirildiğinde, internet sayesinde bilgiye daha kolay ulaşılması, sosyal medya platformlarının öneminin artması, eğitim dokümanlarının online ortama taşınması vb. nedeniyle eğitim dünyasında internet kullanımı hızla yaygınlaşmıştır. Bunun sonucunda, internet kullanım yaşı hızla düşmeye başlamıştır. Ancak internetin sunduğu sınırsız alan özellikle küçük yaşlardaki kullanıcılar için tehlike arz etmektedir. Bundan dolayı ilköğretim düzeyindeki öğrencileri internet kullanımının etkileri, zararları ve internet bağımlılığı ile öğrencileri bunların olası olumsuz etkilerinden kurtarmanın yolları araştırılmalıdır. Çalışma, bu düşüncelerden hareketle, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin internet bağımlılığını araştırma amacıyla planlanmıştır.



BİRİNCİ BÖLÜM

PROBLEME GENEL BİR BAKIŞ

1.1. ARAŞTIRMA PROBLEMİ

Araştırmada ele alınacak temel problem: “İlköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerin internet bağımlılığı ile benlik saygısı arasında bir ilişki var mıdır?”

1.1.1. Araştırmanın Alt Problemleri

- 1) İlköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerde internet bağımlılığı ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 2) İlköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerde internet bağımlılığı ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 3) İlköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerde internet bağımlılığı ile ailenin gelir düzeyi arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 4) İlköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerde internet bağımlılığı ile annenin eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 5) İlköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerde internet bağımlılığı ile babanın eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 6) İlköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerde internet bağımlılığı ölçeği alt başlıkları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 7) İlköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerde internet bağımlılığı ölçeği alt başlıkları ile sınıf düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 8) İlköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerde internet bağımlılığı ölçeği alt başlıkları ile ailenin gelir düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 9) İlköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerde internet bağımlılığı ölçeği alt başlıkları ile annenin eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 10) İlköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerde internet bağımlılığı ölçeği alt başlıkları ile babanın eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 11) İlköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerde benlik saygısı düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark var mıdır?

- 12) İlköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerde benlik saygısı düzeyi ile sınıf düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 13) İlköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerin benlik saygısı düzeyi ile ailenin gelir düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 14) İlköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerde benlik saygısı düzeyi ile annenin eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 15) İlköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerde benlik saygısı düzeyi ile babanın eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 16) İlköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerde Rosenberg benlik saygısı testi alt başlıkları ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri ile benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemektir.

1.1.3. Araştırmanın Önemi

İnternet kullanımı her geçen gün hızla yayılmakta ve artık tüm bireylerin hayatını olumlu veya olumsuz anlamda etkilemektedir. Özellikle ilköğretim düzeyinde doğru ve verimli internet kullanımını bilmeyen öğrenciler ve ergenler en büyük risk grubunu oluşturmaktadır. İnternet üzerinden zararlı pek çok içeriğe rahatlıkla erişim sağlandığı göz önünde bulundurulursa tehlikenin büyüklüğü rahatlıkla anlaşılacaktır. Öğrencilerin internet üzerinden gerek fiziksel gerekse ruhsal gelişimini doğrudan etkileyecek içeriklere ulaşma tehlikesinin yanı sıra, doğrudan ya da dolaylı istismara uğrama tehlikeleri de ciddi ve kalıcı sorunlara yol açmaktadır.

İlköğretim yılları, öğrencilerin benlik saygısı ve kişilik gelişiminin şekillenmesinde önemli yıllardır. Bu süreçte sosyal hayatı, aile dışında genellikle sınıf ortamı ve öğretmenler oluşturmaktadır. Özellikle erken ergenlik olarak nitelendirilen dönemde öğrencilerin benlik saygıları ciddi yaralar alabilmektedir. Benlik saygısı düşen öğrenciler kendi dünyalarına dönmekte ve çevreleriyle olan ilişkilerini en aza indirmektedir. Bu dönemde internet kullanımı da hızlı bir şekilde artmaktadır.

Bu noktadan hareketle gençlerin internet bağımlılık düzeyleri ile benlik saygıları arasındaki ilişkiyi ortaya koyan bu çalışma şekillendi. Bu iki konu gerek yurt içinde gerekse yurt dışınca oldukça çok araştırılmış olmakla birlikte, özellikle yurt

içinde yapılan çalışmalarda benlik saygısı ile internet bağımlılığı arasındaki ilişki çok az incelenmiştir. Ülkemizin ve dünyanın geleceği olan genç kusağın yaşadığı zorluklar ve bunlara karşı alınacak önlemlerin belirlenmesi adına bu çalışma ciddi bir önem ve misyon taşımaktadır.

1.2. SAYILTILAR

Araştırmanın hipotezleri aşağıdaki gibidir:

1. Çalışmaya katılan tüm öğrenciler kendilerine soruları sorulara içtenlikle yanıtlamıştır.
2. Araştırmadaki örneklem evrenin tamamını temsil etmektedir.
3. Araştırmada kullanılan Rosenberg benlik saygısı ölçeği ve internet bağımlılık ölçeği, çalışmadaki değişkenleri geçerli ve güvenilir şekilde ölçmektedir.

1.3. SINIRLILIKLAR

Araştırma grubu İstanbul ili, Sultangazi ve Beylikdüzü ilçelerinde yer alan özel öğretim kurumlarında eğitim-öğretim hayatlarına devam eden öğrencilerden oluşmaktadır. Bu amaçla 99 erkek, 86 kız öğrenciden oluşan toplam 185 öğrencinin katılımı ile araştırma başlatılmış, araştırmanın ölçekleri verilmiş ve öğrencilerin yanıtlamaları sağlanmıştır. Katılımcılar gönüllük esası üzerine çalışmaya katılmışlardır. Elde edilen veriler sosyodemografik veri formu, Rosenberg benlik saygısı ölçeği ve internet bağımlılık ölçeğiyle sınırlıdır.

1.4. TANIMLAR

Bu çalışmada kullanılan temel kavramların tanımları aşağıdaki gibidir:

İnternet Bağımlılığı: İnternet bağımlılığı, kişilerin ikili veya grup ilişkilerinde, çalışma ve sosyal yaşamlarında farklı sorunların oluşmasına neden olan ve gerçeklikten koparan özelliğe sahip bir dürtü-kontrol bozukluğu olarak tanımlanmaktadır.

Benlik Saygısı: Benlik saygısı, kişilerin sahip oldukları kapasite ve yeteneklerini olumlu şekilde görmesi ve kendi benliğini pozitif algılaması anlamına gelir.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMLAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. İnternet Bağımlılığı:

İnternet bağımlılığı, kişilerin ikili veya grup ilişkilerinde, çalışma ve sosyal yaşamlarında farklı sorunların oluşmasına neden olan ve sarhoş edici madde içermeyen dürtü-kontrol bozukluğu olarak tanımlanabilir^{16,17}.

Bu tanımın karşıtı olarak sağlıklı internet kullanımını ise, önceden belirlenmiş bir hedef doğrultusunda kabul edilebilir zaman aralıklarında, her hangi bir soruna yol açmayacak şekilde internet kullanımı olarak tanımlanmaktadır. Bu bilgilerden de anlaşılacağı üzere internet kullanımının en uygun hali, belirli bir amaca yönelik ve belirli bir zaman sınırlaması ile kullanılmalıdır. Ayrıca, belirlenecek amacın içeriği de önem taşımaktadır.

Süreç içerisinde bazı araştırmacılar, bireyler ile bağımlısı oldukları olgu veya maddeler arasında bir bağlantı olduğunu belirtmişlerdir. Bundan dolayı internet bağımlılığı kavramının tam olarak karşılığının olmadığı belirtmişlerdi^{18,19,20}. Bu ve benzeri görüşler bir araya getirildiğinde birçok bilim insanı tarafından “**internet bağımlılığı**” terimi yerine “**patolojik ve/veya problemli internet kullanımı**” terimi kullanılmaktadır^{21, 22, 23, 24, 25, 26, 27}.

¹⁶ Martha Shaw, Donald Black, “Internet Addiction-Definition, Assessment, Epidemiology and Clinical Management”, **CNG Drugs**, 2008, Cilt:22, Sayı:5, s.353-365.

¹⁷ Kimberly Young, “Understanding Online Gaming Addiction And Treatment Issues For Adolescents”, **The American Journal of Family Therapy**, 2009, Cilt:37, sayı:5, s.355- 372.

¹⁸ Vaughan Bell, “Online Information, Extreme Communities And Internet Therapy: Is The Internet Good For Our Mental Health?”, **Journal of Mental Health**, 2007, Cilt:16, Sayı:1, s. 445-457.

¹⁹ Nicola Johnson, “The Multiplicities Of Internet Addiction: Misrecognition Of Leisure And Learning”, **Burlington-England: Asgate Publishing**, 2009

²⁰ Musa Çetinkaya, “İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının İncelenmesi”, Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir, 2013, **Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**

²¹ Keith Beard And Eve Wolf, “Modification In The Proposed Diagnostic Criteria For Internet Addiction”, **CyberPsychology & Behaviour**, 2001, Cilt:4, Sayı:3, s.377-383.

²² Nathan Shapira, Mary Lessig, Toby Goldsmith, Steven Szabo, Martin Lazowitz, Mark Gold, Dan Stein, “Problematic Internet Use: Proposed Classification And Diagnostic Criteria”, **Depression And Anxiety**, 2003, Cilt:17, Sayı:1, s.207-216.

²³ Neslihan Keser Özcan, Sevim Buzlu, “Problemli İnternet Kullanımını Belirlemede Yardımcı Bir Araç: İnternette Bilişsel Durum Ölçeğinin Üniversite Öğrencilerinde Geçerlik ve Güvenirliği”, **Bağımlılık Dergisi**, 2005, Cilt:6, Sayı:1, S.19-26.

²⁴ Gültürk Köroğlu, Özgür Öztürk, Nergiz Telliöğlü, Yasin Genç, Hasan Mırsal Ve Mansur Beyazyürek, “Problemli İnternet Kullanımı İle Başvurulan İki Uçlu Bir Hasta Nedeniyle Psikiyatrik Ek Tanı Tartışması: Olgu Sunumu”, **Bağımlılık Dergisi**, 2006, Cilt:7, Sayı:1, s.150-154.

²⁵ Elias Aboujaoude, Lorrin Koran, Nona Gamel, Michael Large M.D. And Richard Serpe, “Potential Markers For Problematic Internet Use: A Telephone Survey Of 2,513 Adults”, **CNS Spectrums**, 2006, Cilt:11, Sayı:10, s.750-755

²⁶ Esra Ceyhan, Aydoğan Aykut Ceyhan, A.A. And Ayşen Gürcan, “The Validity and Reliability of the Problematic Internet Usage Scale”, **Educational Sciences: Theory and Practice**, 2007, Cilt:7, Sayı:1, s.411- 416.

²⁷ Peter Yellowlees, Shayna Marks, “Problematic Internet Use Or Internet Addiction?”, **Computers in Human Behavior**, 2007, Cilt:23, Sayı:1, s.1447-1453.

Ayrıca literatür taramalarında farklı araştırmacıların farklı terimler kullandığı görülmektedir. Bu bağlamda, problemli internet kullanımı, internet bağımlılığı, internet bağımlılığı bozukluğu, aşırı internet kullanımı, patolojik internet kullanımı ve internet istismarı terimleri ön plana çıkmaktadır. Bu terimler ile internet kullanımının zararları dile getirilmektedir. Ayrıca farklı terimlerin kullanılmasının en büyük sebebi, araştırmacıların bağımlılık kelimesine yükledikleri anlamlardan kaynaklanmaktadır. Kimisi aşırı kullanımı bağımlılığın temeli olarak kabul ederken, kimisi de kullanım sonucu oluşan ve kişisel hayat ile ikili ilişkileri olumsuz etkileyen kullanımları bağımlılık olarak ele almaktadır²⁸.

İnternet bağımlılığı veya patolojik (problemli) internet kullanımının yol açtığı sorunlarla ilgili yapılmış pek çok çalışma bulunmaktadır. Çalışmalarda internet üzerinde daha uzun süre vakit geçiren bireylerin aileleri ve sosyal çevreleri ile iletişiminin azaldığı tespit edilmiştir. Bundan dolayı bu bireylerin daha fazla yalnızlık duygusu yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır²⁹.

İnternet bağımlılığının sebeplerinden birinin de, sosyal destek arayışı olduğu bildirilmektedir³⁰. Stresli anlarda veya travmalardan sonra insanların çevrelerinden göreceği desteğin ne kadar önemli olduğu bilinmektedir³¹. Bu desteğin eksikliğinde insanlar bunu gidermek için birçok farklı yola başvurmaktadır. Nitekim böyle dönemlerde interneti bir sosyalleşme ve iletişim aracı olarak gören kişilerde internet bağımlılığı oluşma riski de artmaktadır^{32,33,34}. Ayrıca kişisel bilgilerin paylaşımında ve insanların özellerini açıklamasında (kendilerini saklayabildikleri ve daha rahat yanlış bilgi verebildikleri için) sanal iletişim ortamının yüz yüze iletişim ortamına göre kişisel güven anlamında riskinin daha az olduğu düşünülmektedir. Ayrıca sanal yolla çok daha kolay şekilde sosyal ilişkilerin kurulduğu düşünülmektedir. Sosyal ilişkilerden istenilen doyumun alınamaması da insanları sanal iletişime daha çok yönlendirebilmektedir^{35,36}.

²⁸ Mehmet Dinç, *İnternet Bağımlılığı*, Ferfir Yayınevi, 2010, İstanbul

²⁹ Yaşare Aktaş Arnas, "3-18 Yaş Grubu Çocuk Ve Gençlerin İnteraktif İletişim Araçlarını Kullanma Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi", *The Turkish Online Journal of Education Technology*, 2005, Cilt:4, Sayı:1, s.4-9

³⁰ Andrew Thatcher & Shamira Goolam, "Development And psychometric Properties Of The Problematic Internet Use Questionnaire", *South African Journal Of Psychology*, 2005, Cilt:35, Sayı:1, s.793-804.

³¹ Kemal Karaman & Meltem Kurtoğlu, "Öğretmen Adaylarının İnternet Bağımlılığı Hakkındaki Görüşleri", *Akademik XI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 11-13 Şubat 2009, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.

³² Selami Tanrıverdi, Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı İle Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi." Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2012, **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

³³ Özge Taçyıldız, Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Yordanması. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**

³⁴ Vesile Oktan, "Üniversite Öğrencilerinde Problemli İnternet Kullanımı, Yalnızlık Ve Algılanan Sosyal Destek", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2015, Cilt:23, Sayı:1, s.281-292.

İnsanlar kendi yakınlarında bulamadıkları sosyal desteği internet üzerinde bulduklarında kendilerini buraya ait hissedebilmekte ve artık internette vakit geçirmekten daha çok zevk alabilmektedir. Bunun sonucunda, sosyal desteği az olan ve interneti güvenilir bir ortam kabul eden kişilerde internet bağımlılığı sık görülmektedir^{37,38}. Ülkemizde yetişkinlere kıyasla, çocukların ve ergenlerin internet kullanım oranlarının çok daha yüksek olduğu görülmektedir³⁹. Tüm bu verilerin sonucu olarak, internet bağımlılığının ilerleyen yıllarda daha büyük bir sorun oluşturacağı ve sosyal ilişkilerde yalnızlığın artacağı öngörülebilir.

Ülkemizde ve dünyada yapılan birçok çalışmada, cinsiyet ve internet bağımlılığı arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiş ve bu çalışmalarda farklı sonuçların elde edildiği görülmüştür. Kimi çalışmalarda erkeklerde internet bağımlılığının daha yüksek olduğu^{40,41,42}; kimi çalışmalarda ise cinsiyet ile internet bağımlılığı arasında bir ilişki olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır⁴³. Ayrıca internet kullanım süresi arttıkça, internet bağımlılığının arttığını gösteren çalışmalar da her geçen gün artmaktadır^{44,45}. Mobil internet kullanımı ile internet bağımlılığı arasında da pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir⁴⁶. Ayrıca bazı çalışmalarda benlik saygısı düşük bireylerin iletişim kanalı olarak internet ortamını seçtiğini ve bu durumun zamanla bu bireylerde internet bağımlılığını artırabildiği

³⁵ Osman Zorbaz, Lise Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımının Sosyal Kaygı Ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013, (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

³⁶ Aykut Ceyhan, "Ergenlerin Problemlı İnternet Kullanım Düzeylerinin Yordayıcıları", **Çocuk Ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi**, 2011, Cilt:18, Sayı:2, s.85-94.

³⁷ Emre Senol Durak & Mithat Durak, "Associations Of Social Anxiety And Depression With Cognitions Related To Problematic Internet Use In Youths", **Education and Science**, 2013, Cilt:38, Sayı:169, s.19- 29.

³⁸ Binnaz Esen, Mehmet Gündoğdu, "The Relationship Between Internet Addiction, Peer Pressure And Perceived Social Support Among Adolescents", **The International Journal of Educational Researchers**, 2010, Cilt:2, Sayı:1, s.29-36.

³⁹ Özden Arısoy, "İnternet Bağımlılığı Ve Tedavisi", **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar**, 2009, Cilt:1, Sayı: 1, s.55-67.

⁴⁰ Özlem Balta, Mehmet Horzum, "The Factors That Affect Internet Addiction In A Web Based Learning Environment", **Journal of Faculty of Educational Sciences**, 2008, Sayı: 41, s.187-205

⁴¹ Elvan Ata, Şenay Akpınar, Meral Kelleci, "The Relationship Between Students' Problematic Internet Usage And Their Anger Expression Manner", **TAF Preventive Medicine Bulletin**, 2011, 10(4): 473-480.

⁴² Nurten Sargin, "Üniversite Öğrencilerinin İnternete Yönelik Tutumları Ve Problemlı İnternet Kullanımları", **Turkish Journal of Education**, 2013, Cilt: 2, Sayı: 2, s.44-53

⁴³ Çiğdem Berber Çelik, Ç., Hatice Odacı, "Kendilik Algısı Ve Benlik Saygısının Problemlı İnternet Kullanımı Üzerindeki Yordayıcı Rolü", **5th International Computer & Instructional Technologies Symposium**, 22-24 September 2011 Fırat University, Elazığ-Turkey.

⁴⁴ Jale Eldeleklioğlu, Meryem Vural Batık, "Predictive Effects Of Academic Achievement, Internet Use Duration, Loneliness And Shyness On Internet Addiction", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2013, Cilt: 28, Sayı: 1, s.141-152.

⁴⁵ Mustafa Akdağ, Birsen, vd., "Üniversite Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (İnönü Üniversitesi Örneği)", **İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2014, Cilt:15, Sayı:1, s.73-96

⁴⁶ Ezoë, Toda, "Relationships Of Loneliness And Mobile Phone Dependence With Internet Addiction In Japanese Medical Students", **Open Journal of Preventive Medicine**, 2013, Cilt:3, Sayı:6, s.407-412.

görülmüştür. Yapılan araştırmalar toplum içinde sosyal kaygı yaşayan bireylerin internet ortamında daha az kaygı yaşadıklarını ortaya koymuştur. Bu durum, sosyal kaygı yaşayan bireylerin daha fazla internet bağımlılığı yaşamalarına neden olmaktadır^{47, 48, 49}.

2.1.1. İnternet Bağımlılığı İle İlgili Bilimsel Çalışmalar

2.1.1.1 Yurt Dışındaki Çalışmalar:

Young'ın patolojik kumar oynama olarak ele alınan ölçütleri uyarlayarak yaptığı araştırmalar, internet kullanımı konusunda milat kabul edilebilir. Young ve Rogers (1998) tarafından 259 bireyin internet bağımlılığı ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiş ve internet bağımlılığı tespit edilen bireylerin normal bireylere oranla daha fazla depresyon yaşama ihtimali olduğu belirlenmiştir. Yine bu çalışmalarının sonucunda depresyonun internet bağımlılığının en önemli nedenlerinden biri olduğunu söylemişlerdir. İnternet bağımlılığı ile depresyon birbirlerini besleyen faktörler olarak ortaya çıkmaktadır⁵⁰.

Sanders ve arkadaşları (2000), gençlerin internet bağımlılığı ile depresyon düzeyleri ve sosyal yalnızlık düzeyleri arasındaki bağlantıyı incelemişlerdir⁵¹. Çalışmaları sonucunda, internet bağımlılığı daha yüksek olan gençlerin diğerlerine oranla anne-baba ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde daha sık problem yaşadıklarını ve daha yüksek oranda yalnızlık çektiklerini belirlemişlerdir. Nitekim Chak ve Leung (2004) yaptıkları çalışmada benzer sonuçlar edinmiştir⁵². Chak ve Leung yaşları 12-26 arasında değişen 722 genç internet kullanıcısının katılımı ile yaptıkları araştırmada, bireylerin internet kullanım oranı yükseldikçe daha çekingen

⁴⁷ Bahadır Bozoğlan, vd., "Loneliness, Self-esteem, And Life Satisfaction As Predictors Of Internet Addiction: A Cross-Sectional Study Among Turkish University Students", **Scandinavian Journal of Psychology**, 2013, Cilt: 54, Sayı: 1, s.313-319.

⁴⁸ Scott Caplan, "A Social Skill Account Of Problematic Internet Use", **Journal Of Communication**, 2005, Cilt: 55, Sayı:4, s.721-736.

⁴⁹ Ju-Yu Yen, vd., "Social Anxiety In Online And Real-Life Interaction And Their Associated Factors", **CyberPsychology, Behavior, And Social Networking**, 2012, Cilt:15, Sayı:1, s.7-12.

⁵⁰ Kimberly Young, Robert Rodgers, "The Relationship Between Depression And Internet Addiction", **CyberPsychology And Behavior**, 1998, Cilt: 1, Sayı: 1, s.25-28.

⁵¹ Christopher Sanders, vd., "The Relationship Of Internet To Depression And Social Isolation Among Adolescents", **Adolescence**, 2000, Cilt: 35, Sayı: 138, s.237-242.

⁵² Katherine Chak, Louis Leung, "Shyness And Locus Of Control As Predictors Of Internet Addiction And Internet Use", **Cyberpsychology & Behavior**, 2004, Cilt :7, Sayı: 5, s.559-570.

oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Wu ve Tsai (2006), üniversite öğrencilerinin internete kullanım oranları ile öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkiyi incelenmiştir⁵³. Bu çalışmaya katılan erkeklerin, kadınlara kıyasla öz yeterlik düzeylerinin, internet kullanımı kontrolüne daha yüksek düzeyde sahip olduğu bulunmuştur. Erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha az internet bağımlılığı yaşıyor sonucuna ulaşılmıştır.

2013 yılında Kuss ve ekibi internet bağımlılığı olan öğrencilere yönelik yaptıkları bir çalışmada, kişilik tipoloji alt başlıkları olan düşmanlık, duygusal dengesizlik ve dağınıklık boyutlarının yüksek olduğunu ve bu alt başlıkların internet bağımlılığını yordadığını tespit etmiştir⁵⁴. Servidio tarafından 2014 yılında İtalya’da yapılan başka bir araştırma sonucunda internet bağımlılığı ile kişilik tipolojisinin alt başlıkları olan yumuşak başlılık ve dışa dönüklük arasında negatif yönlü, yeniliklere kapalı olma başlığı arasında ise pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir⁵⁵.

Wang ve arkadaşları (2015), ergenlik dönemindeki 920 öğrencinin katılımıyla, internet bağımlılığı ve kişilik özelliklerinin ilişkisini değerlendirdikleri çalışmada, kişilik özelliklerinin duygusal dengesizlik ve dağınıklık alt boyutları ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin var olduğu ortaya koymuştur⁵⁶.

2.1.1.2. Yurt İçindeki Çalışmalar

Bayraktar (2001), K.K.T.C.’de yaşayan ve 12-17 yaşları arasındaki 686 ergenle yaptığı çalışmada, depresyon düzeyleri ile patolojik internet kullanımı arasında bir ilişkinin olduğunu bildirmiştir⁵⁷. Ayrıca internet üzerinden çoğunlukla şiddet öğeleri içeren oyunları oynayan ergenlerin, sosyal olmayan saldırganlık ve kendilerine yönelik saldırganlık oranlarının, bu oyunları oynamayan ergenlere göre daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

⁵³ Ying Tien Wu , Chin Chung Tsai, “University Students Internet Attitudes And Internet Self-Efficacy: A study At Three Universities In Taiwan”, **Cyberpsychology & Behavior**, 2006, Cilt: 9, Sayı: 4, s.441-450.

⁵⁴ Daria Kuss, vd., “Internet Addiction In Adolescents: Prevalence And Risk Factors”, **Computers In Human Behavior**, 2013, Cilt: 29, Sayı: 1, s.1987-1996.

⁵⁵ Rocco Servidio, “Exploring The Effects Of Demographic Factors, Internet Usage And Personality Traits On Internet Addiction In A Sample Of Italian University Students”, **Computers In Human Behavior**, 2014, Cilt: 35, Sayı: 1, s.85-92.

⁵⁶ Chong Wen Wang, vd., “Exploring Personality Characteristics Of Chinese Adolescents With Internet-Related Addictive Behaviors: Trait Differences For Gaming Addiction , Social Networking Addiction”, **Addictive Behaviors**, 2015, Cilt: 42, Sayı:1, s.32-35.

⁵⁷ Fatih Bayraktar, İnternet kullanımının Ergen Gelişimindeki Rolü, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı, 2001 ,(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Ayaroğlu (2002), üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ve internet kullanımları arasındaki ilişkiyi incelemiş ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla internet kullanım oranlarının akademik başarı düzeylerini daha olumlu etkilediği sonucuna ulaşmıştır⁵⁸. Ayrıca yine kız öğrencilerin, erkek öğrencilere oranla, internet kullanım oranlarının ekonomik durumlarını daha olumsuz etkilediğini belirlemiştir. Çalışmanın diğer bir sonucu olarak ise, her iki cinsiyette de yalnızlık oranları azaldıkça öğrencilerin gerek akademik başarılarının gerekse genel sağlık durumlarının daha iyi duruma geldiği tespit edilmiştir.

Ersoy ve Yaşar (2003), ilköğretim düzeyinde (4.-5.sınıf) öğrenim hayatlarına devam eden öğrencilerin internet kullanma durumlarını incelemiştir⁵⁹. Çalışmalarında daha net bilgilere ulaşmak için öğrencilerin kendileriyle, öğretmenleriyle ve anne babalarıyla görüşmeler yaparak, buradan elde edeceği verilerle öğrencilerin internet kullanma durumlarını ortaya koymaya çalışmıştır. Bu çalışmanın sonucunda, ilköğretim 4. sınıf ve 5. sınıfta yer alan öğrenci grubunun interneti verimli ve etkili bir biçimde kullanmadıklarını, daha çok eğlence amaçlı kullandıklarını ortaya koymuştur. Bu çalışmada şaşırtıcı olan diğer bir durum da, öğrencilerin gerek öğretmenlerine gerekse anne babalarına oranla internet temel kullanım becerilerinin çok daha iyi olduğu sonucudur.

Orhan ve Akkoyunlu (2004), ilköğretim düzeyindeki öğrencilerinin yaşlarındaki artışa paralel olarak internette geçirdikleri vaktin ve dolayısıyla internet kullanım oranlarının belirgin bir oranda arttığını belirlemiştirler⁶⁰. Cinsiyet açısından yapılan incelemelerde ise, kız ve erkek öğrenciler arasında ciddi bir farklılık görülmediği söylenebilir. Çalışmanın diğer bir sonucu olarak, ilköğretim çağındaki öğrenciler, başta bilgiye ulaşma, haberleşme ve oyun olmak üzere interneti birçok farklı amaç ve etkinlik doğrultusunda kullanmaktadırlar.

Cengizhan (2005), Marmara Üniversitesi 8. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik kongresinde sunduğu “Öğrencilerin Bilgisayar ve İnternet

⁵⁸ Neva Sancak Ayaroğlu, The Relationship Between Internet Use And Loneliness Of University Students, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, 2002, **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

⁵⁹ Ali Ersoy , Şerik Yaşar, “İlköğretim 4. Ve 5. Sınıf Öğrencilerinin İnternet Kullanma Durumları”, **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, 2003, Cilt: 1, Sayı:4, s.401-426

⁶⁰ Feza Orhan , Buket Akkoyunlu, “İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanımları Üzerine Bir Çalışma”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2004, Cilt: 26, Sayı: 1, s.107-116.

Kullanımında Yeni Bir Boyut: Bağımlılık” konulu bildirisinde, aşırı şekilde internet kullanımı sonucunda, öğrencilerin sorun ve problem olarak dile getirdikleri maddeleri belirlemeye çalışmıştır⁶¹. Öğrencilerin %50’si, günlük hayatlarında internet kullanımı sebebiyle yaşadıkları negatifiklerin başında, zaman kaybını belirtmişlerdir. Diğer bir ifade ile öğrenciler internet kullanımlarından dolayı zaman konusunda sıkıntı yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bu durumun bir sonucu olarak da, günlük hayatlarındaki diğer rutinleri olan ders çalışma, ödev, proje gibi sorumluluklarına yeteri kadar vakit ayıramadıklarını bildirmişlerdir.

Esen ve arkadaşları (2007) 15-17 yaşlarındaki 479 öğrencinin katılımıyla, internet bağımlılığının sosyal destek algısı ve akran baskısını ne düzeyde yordadığı araştırmış ve akran baskısının internet bağımlılığını anlamlı düzeyde artırdığı sonucuna ulaşmışlardır⁶².

Kurtaran (2008), Mersin ilinde bir grup lise öğrencisi ile yaptığı çalışmada, internet bağımlılığı düzeylerinin benlik saygısı, yalnızlık duygusu ve depresyon düzeylerini hangi yönde yordadığını incelemiştir. Bu çalışmalar sonucunda, internet bağımlılığının benlik saygısını negatif, yalnızlık duygusunu ise pozitif yönde etkilediği, depresyon düzeylerine ise etki etmediği görülmüştür⁶³.

Şahin (2011), Kocaeli ili Gebze ilçesinde 710 ilköğretim 7. ve 8. Sınıf öğrencisi üzerinde internet bağımlılığı oranlarını araştırmış ve %14,2 oranında sınırlı semptomu olan öğrenci, %1,3 oranında ise internet bağımlısı olan öğrenciye ulaşmıştır⁶⁴. Ayrıca ailelerin gelir düzeyi ile öğrencilerin internet bağımlılığı arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. İnternette özgür olduğunu düşünen, internet üzerinden online oyunlar oynayan ve online sohbet eden öğrencilerin internet bağımlılığına daha yatkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin internet bağımlılığı ile ailelerin eğitim seviyesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

⁶¹ Cahit Cengizhan, “Öğrencilerin Bilgisayar Ve İnternet Kullanımında Yeni Bir Boyut: Bağımlılık”, VIII. Ulusal PDR Kongresi, 21-23 Eylül 2005, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

⁶² Erol Esen, “Akran Baskısı Ve Algılanan Sosyal Destek Değişkenlerine Göre, Ergenlerde İnternet Bağımlılığının Yordanması”, I. Uluslararası Bağımlılık Kongresi, 28-31 Mayıs 2007, İstanbul.

⁶³ Kurtaran, a.g.e., s.1

⁶⁴ Şahin, a.g.e., s.1

Durualp ve Çiçekoğlu'nun (2012) yetiştirme yurtlarında kalan 47 ergen öğrenciyi incelemiş ve internet bağımlılığı oranını %17 olarak tespit etmiştir. Bu öğrencilerin ikili ilişkilerinin daha kötü olduğunu ve daha fazla yalnızlık duygusu yaşadıklarını belirlemiřlerdir⁶⁵.

Zorbaz ve Dost (2014) Ankara ilinde yer alan üç ilçede, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında 9. 10. ve 11. sınıflarda okuyan toplam 682 lise öğrenciyi incelemiş ve erkeklerin problemliler olarak nitelendirilecek internet kullanımı oranlarının kızlardan daha fazla olduğunu tespit etmiřlerdir⁶⁶.

Kuzucu ve ark. (2015) erkek öğrencilerin internet bağımlılığı oranlarının kız öğrencilere oranla daha yüksek olduğunu bildirmiřtir⁶⁷.

Taş ve Ayas (2015) 927 öğrencinin katılımıyla, bu öğrencilerin özellikleri ile internet bağımlılıklarının arasındaki ilişkiyi incelemiş ve internet bağımlılık düzeyi ile dışa dönüklük kişilik özelliği ve gelişime açıklık kişilik özelliği arasında düşük düzeyde negatif bir ilişki tespit etmiřlerdir⁶⁸. Ayrıca, sorumluluk kişilik özelliği ile internet bağımlılık düzeyi arasında düşük düzeyde pozitif ilişki belirlemişlerdir. Ayrıca, kişilik özellikleri değişkenleri hep birlikte ele alındığı zaman internet bağımlılığı ile pozitif yönde, düşük düzeyde ve anlamlı ilişki bildirmişlerdir.

Yören (2017) 872 öğrenci üzerinde internet bağımlılığı ile bazı kişilik yapısı alt boyutları ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiyi araştırmış ve sonuç olarak; benlik saygısı düşüklüğü, bireysel dağınıklık, içe dönüklük, düşmanlık, duygusal dengesizlik ve yeniliğe kapalı olma kişilik yapıları ile immatür ve nevrotik savunma mekanizmaları arasında anlamlı bir ilişki bildirmiştir. İnternet bağımlılığının diğer savunma mekanizmaları ile anlamlı düzeyde ilişkisi bulunmamıřtır⁶⁹.

⁶⁵ Durualp, Çiçekoğlu, "Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Yalnızlık Düzeylerinin İnternet Bağımlılığı Ve Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2013, Cilt:15, Sayı:1, s.29-46

⁶⁶ Zorbaz, Dost, "Lise Öğrencilerinin Problemliler İnternet Kullanımının Cinsiyet, Sosyal Kaygı Ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 2014, Cilt:29, Sayı:1, s.298-310

⁶⁷ Yaşar Kuzucu, vd., "Sosyal Destek Kontrol Edildiğinde Cinsiyetin İnternet Bağımlılığı Üzerine Etkisi", *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2015, Cilt:6, Sayı:2, s.11-19

⁶⁸ İbrahim Taş , Tuncay Ayas, "Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeyinin Kişilik Özellikleri İle İlişkisi", *International Journal Of Human Sciences*, 2015, Cilt: 12, Sayı:2, s.150-162.

⁶⁹ Elif Güneri Yören, "İnternet Bağımlılığında Kişilik Yapısı, Benlik Saygısı Ve Savunma Mekanizmalarının Yordayıcılığı", TURAN-SAM: TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi, *TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi*, 2017, Cilt: 9, Sayı: 33, s.492-500

2.2. Benlik Saygısı

Benlik saygısı, kişilerin sahip oldukları yetenek ve kapasitelerini olumlu olarak görmesi ve kendi benliğini pozitif algılaması anlamına gelir. Karahan ve arkadaşlarının bildirdiğine göre, benlik saygısı düşük olan kişilerin iç dünyasında bir boşluk duygusu olduğunu ve diğer insanlarla uyum sorunları yaşadıklarını, zamanla bu kişilerin psikolojik iyi oluş halleri ve sağlıklarının bozulduğunu bildirmişlerdir. Benlik saygısının düşük olduğu tespit edilen bireyler üzerinde yapılan çalışmalarda, bu bireylerin diğer bireylere oranla özgüven düzeylerinin daha düşük olduğu ve daha yüksek anksiyete düzeylerine sahip oldukları bulunmuştur. Ayrıca benlik düzeyi düşük bireylerin kendi duygularını açıklamakta zorluk yaşadıkları ve çekingen davrandıkları da görülmektedir⁷⁰.

Benlik saygısı, bireyin kendine ilişkin olumlu ve olumsuz tutumlarını gösteren ve bireyin duygu, düşünce ve davranışlarını öngörebilmesinde belirleyici bir etmendir^{71, 72, 73}. Ayrıca benlik saygısı, başka bir ifade ile öz saygı, kişilerin kendi benliklerini beğenme seviyeleri olarak tanımlanmıştır. Bu duruma ilave olarak benlik saygısının, benliğin duygusal yönü olduğu belirtilmiştir⁷⁴.

2.2.1. Benlik Saygı İle İlgili Bilimsel Çalışmalar

2.2.1.1. Yurt Dışındaki Çalışmalar:

Benlik saygısı ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların bazılarında ergenlerde benlik, sosyal kaygı ve depresyon ile internet bağımlılığı arasında bir ilişki olmadığını öne süren araştırmalar olduğu

⁷⁰ Tefvik Fikret Karahan vd., "Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri ile Benlik Saygısı Düzeyleri Arasındaki İlişkiler", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2004, Cilt: 18, Sayı: 1, s.27-39

⁷¹ Asım Çivitçi, "Sürekli Öfkenin Yordayıcılığı Olarak Benlik Saygısı Ve Sosyal Destek: Sosyal Desteğin Aracı Ve Düzenleyici Rolü", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2014, Cilt: 15, Sayı: 1, s.66-81.

⁷² Jonathon Brown, vd., "From The Top Down: Self-Esteem And Self- Evaluation", *Cognition And Emotion*, 2001, Cilt: 15, Sayı: 5, s.615-631.

⁷³ Elif Güneri Yören, "Childhood Trauma And Self-Respect As A Predictor Of Loneliness", *Journal Of Current Researches On Social Sciences*, 2016, Cilt: 6, Sayı:2, s.65-78.

⁷⁴ Adnan Kulaksızoglu, *Ergenlik Psikolojisi*, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1999

gibi, pozitif yönde bir ilişki olduğunu belirten araştırmalar da mevcuttur ^{75, 76, 77, 78}. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, benlik saygısı azaldıkça, internet bağımlılığının da arttığı görülmektedir ^{79, 80, 81, 82, 83}.

Yine dünya genelinde yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde, benlik saygısı ile bireylerin akademik başarısı arasında olumlu bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bireylerin benlik saygısı arttıkça akademik başarıları da artmaktadır ^{84, 85, 86, 87, 88, 89}.

Çocuklar için durumun biraz farklı olduğu konusunda Literatürde değişik çalışmalar yer almaktadır. Bu çalışmalarda, çocukların kendilerini algılayışlarında tek bir benlik kavramından ziyade, birçok benlik kavramının bütünleşmesinden bahsedilmektedir⁹⁰. Benlik kavramlarının özelliği ve miktarı tüm çocuklarda farklılıklar göstermektedir. Örneğin, ilköğretim düzeyindeki kimi öğrenci için benlik kavramı, sportif faaliyetlerle ilişkili iken

⁷⁵ Elisheva Gross, "Adolescent Internet Use: What We Expect, What Teens Report", *Journal Of Applied Developmental Psychology*, 2004, Cilt: 25, Sayı: 1, s.633-649.

⁷⁶ Danielle Law, Participation In Online Environments: Its Relationship To Adolescent Self-Concept, British Columbia Üniversitesi, 2004, **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

⁷⁷ Malinda Desjarlais, Teena Willoughby, "A longitudinal Study Of The Relation Between Adolescent Boys And Girls' Computer Use With Friends And Friendship Quality *Computers In Human Behavior*, 2010, Cilt:26, Sayı:1, s.896-905.

⁷⁸ Irena Stepanikova, Norman Nie , Xiaobin He, "Time On The Internet At Home, Loneliness, And Life Satisfaction: Evidence From Panel Time-Diary Data", *Computers In Human Behavior*, 2010, Cilt:26, Sayı:1, s.329- 338.

⁷⁹ Lynette Armstrong, James Phillips , Lauren Saling, "Determinants Of Heavier Internet Usage", *International Journal of Human-Computer Studies*, 2000, Cilt: 53, Sayı: 1, s.537-550.

⁸⁰ Donato Munno, Flora Cappelin, Marta Saroldi, Elisa Bechon, Fanny Guglielmucci, Roberto Passera and Giuseppina Zullo, "Internet Addiction Disorder: Personality Characteristics And Risk of Pathological Overuse In Adolescents", *Psychiatry Research*, 2017, Cilt:1, Sayı:5, s.248

⁸¹ Katie Niemz, vd., "Prevalence Of Pathological Internet Use Among University Students And Correlations With Self-Esteem, The General Health Questionnaire (GHQ) And Disinhibition", *Cyberpsychology And Behavior*, 2005, Cilt:4, Sayı:3, s.373-376.

⁸² Stefan Stieger , Christoph Burger, "Implicit And Explicit Self-Esteem In The Context Of Internet Addiction, Cyberpsychology", *Behavior And Social Networking*, 2010, Cilt: 13, Sayı: 6, s.681-688.

⁸³ Agata Blachnio, vd., "The Role Of Self-Esteem In Internet Addiction: A Comparison Between Turkish, Polish And Ukrainian Samples", *The European Journal Of Psychiatry*, 2016, Cilt: 30, Sayı: 2, s.149-155.

⁸⁴ Carl Bankston, Min Zhou, "Being Well vs. Doing Well: Self-Esteem And School Performance Among Immigrant And Non-Immigrant Racial And Ethnic Groups", *International Migration Review*, 2002, Cilt: 36, Sayı: 1, s.389-415.

⁸⁵ Charles Lockett , Jules Harrell, "Racial Identity, Self-Esteem, And Academic Achievement: Too Much Interpretation, *Journal Of Black Psychology*, 2003, Cilt: 29, Sayı:1, s.325- 336.

⁸⁶ Catherine Ross , Beckett Broh, "The Roles Of Self-Esteem And The Sense Of Personal Control In The Academic Achievement Process", *Sociology Of Education*, 2000, Cilt: 73, Sayı:1, s.270-284.

⁸⁷ Jennifer Schmidt , Brenda Padilla, "Self-Esteem And Family Challenge: An Investigation Of Their Effects On Achievement", *Journal Of Youth And Adolescence*, 2003, Cilt: 32, Sayı:1, s.37-46.

⁸⁸ Maykel Verkuyten , Peary Brug, "Ethnicity Achievement, Self-Esteem, And Discrimination Among Surinamese Adolescents In The Netherlands", *Journal Of Black Psychology*, 2002, Cilt: 28, Sayı:1, s.122-141.

⁸⁹ Martha Suk Wai Wong, David Watkins, "Self-Esteem & Ability grouping: A Hong Kong Investigation Of The Big Fish Little Pond Effect", *Educational Psychology: An International Journal Of Experimental Educational Psychology*, 2001, Cilt: 21, Sayı: 1, s.79-87.

⁹⁰ William Wagner, *Counseling, Psychology, and Children: A Multidimensional Approach To Intervention*. Columbus, OH: Merrill - Prentice Hall. 2003

başka bir öğrenci için, sınıf başkanının arkadaşı olması ile ilişkili olabilir.

Benlik saygısı düşük olan öğrencilerin diğerlerine oranla kendi yeteneklerini ve pozitif yönlerini daha değersiz buldukları ve kendi başarılarını küçümsedikleri veya inkâr edebildikleri görülmüştür. Ayrıca benlik saygısı düşük olan öğrencilerin diğerlerine oranla kişisel hedef belirleme ve problem çözümede daha fazla güçlük çektikleri gözlemlenmiştir. Benlik saygılarının düşük olmasından dolayı akademik potansiyellerini ve sosyal becerilerini sergilemekte sorun yaşadıkları ve becerilerini tam anlamıyla ortaya koyamadıkları görülmektedir. Benlik saygısı düşük olan öğrenciler, bir alanda kendilerine çok iyi olduğunu belirten kişilerden ziyade, daha iyi olması gerektiğini belirten kişilerin söylemlerine çok daha fazla dikkat etmektedirler⁹¹. Yüksek benlik saygısı olan öğrencilerin sınıf içi aktiviteleri, derslere katılımları, ödevlerde ve projelerde daha fazla sorumluluk aldıkları gözlenirken, düşük benlik saygısına sahip öğrencilerin aksine daha pasif ve sorumluluk almaktan kaçan bir profil çizdikleri görülmektedir⁹². Bu durum yüksek benlik sahibi öğrencilerin daha başarılı, daha üretken ve daha yetenekli olmalarına etki ederken, düşük benlik saygısına sahip öğrencilerin daha pasif birer dinleyici, daha tedirgin ve kendine güvenmeyen bireyler olmalarına yol açmaktadır. Bunların sonucunda düşük benlik saygısına sahip öğrenciler zamanla derslerinde geri kalmakta ve ilerleyen süreçte de eğitim hayatından kopmaktadırlar.

Koch ve Pratarelli (2004) yaptıkları çalışmada, benlik saygısı düşük olan bireylerin bu şekilde olmayan bireylere oranla interneti çok daha fazla kullandıklarını ve bağımlılık oranlarının daha yüksek olduğunu bildirmişlerdir⁹³. Araştırmalarda benlik saygısının, problemlili internet kullanımının yordayıcısı olduğu bildirilmektedir^{94, 95, 96, 97}. Armstrong, Phillips ve Saling (2000), öz saygısı düşük bireylerin internette daha fazla zaman geçirdiklerini ve benlik saygılarının internet bağımlılığında belirleyici bir risk faktörü olduğunu tespit etmişlerdir.

⁹¹ Deborah Plummer, **Helping Children To Build Self-Esteem: A Photocopiable Activities Book**, London: Kingsley, J. Publishers. 2001

⁹² John Colwell , Tina O'Connor, "Understanding Nurturing Practices – A Comparison Of The Use Of Strategies Likely To Enhance Self-Esteem In Nurture Groups And Normal Classrooms", **British Journal Of Special Education**, 2003, Cilt: 30, Sayı:3, s.119 - 124.

⁹³ Wendy Koch , Marc Pratarelli, "Effects Of Intro/Extraversion And Sex On Social Internet Use", **North American Journal Of Psychology**, 2004, Cilt: 6, Sayı: 3, s.371-382.

⁹⁴ Niemz, Griffiths, Banyard, a.g.e., s.15

⁹⁵ Stieger , Burger, a.g.e., s.15

⁹⁶Shu Ching Yang, Chieh Ju Tung, "Comparison Of Internet Addicts And Non-Addicts In Taiwanese High School", **Computers In Human Behavior**, 2007, Cilt: 23, Sayı: 1, s.79-96.

⁹⁷ Lynette Armstrong, vd., "Determinants Of Heavier Internet Usage", **International Journal Of Human-Computer Studies**, 2000, Cilt: 53, Sayı: 1, s.537-550.

Yapılan bazı çalışmalarda, internet bağımlılığın düşük benlik saygısı, depresyon ve sosyal izolasyon ile ilişkili olduğu belirlenmiştir^{98, 99}. De Berardis'in 2009 yılında ergenler üzerinde yaptığı bir çalışmada, düşük benlik saygısı ve dürtü kontrol güçlükleri gibi faktörlerin internet bağımlılığı için risk faktörleri olabileceğini göstermiştir¹⁰⁰.

Öğrencilerde benlik kavramı gelişimi ve sanal dünya arasındaki ilişkilerle ilgili çalışmalarda öncü isimlerden olan Subrahmanyam, öğrencilerin sanal dünyadaki oyun alışkanlıkları ile gerçek dünyadaki alışkanlıkları arasında benzerlik olduğunu belirlemiştir¹⁰¹. Farklı çalışmaları inceleyerek erkek ve kızların bilgisayardaki online veya offline oyun oynama alışkanlıklarını inceleyen Sherry ve Dibble ise erkeklerin aksiyon, savaş ve spor içerikli oyunları tercih ettiklerini, kızların ise daha çok eğitsel, eğlenceli ve yapbozlardan oluşan oyunlara meyilli olduklarını gözlemlemiştir¹⁰².

2.1.1.2. Yurt İçindeki Çalışmalar

Yapılan çalışmalar incelendiğinde, benlik saygısı azaldıkça, internet bağımlılığının da arttığı görülmektedir^{103, 104, 105}.

Literatür incelendiğinde, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde yer alan "kendine saygı" ihtiyacının karşılanması ile öğrencilerin benlik algılarının olumlu etkileneceği belirtilmektedir¹⁰⁶. Bunun için sınıflarda eğitimci ve

⁹⁸ Young, Rodgers, a.g.e., s.9

⁹⁹ Robert giriş, Michael Patterson, Vicki Lundmark, Sara Kiesler, Tridas Mukophadhyay, William Scherlis, "Internet Paradox: A Social Technology That Reduces Social Involvement And Psychological Well-Being?", *The American Psychologist*, 1998; Cilt: 53, Sayı: 1, s.1017- 1031.

¹⁰⁰ Domenico De Berardis, Alessandro D'Albenzio, "Alexithymia And Its Relationships With Dissociative Experiences And Internet Addiction In A Nonclinical Sample". *CyberPsychology & Behavior* 2009; Cilt: 12, Sayı: 1, s. 67-69.

¹⁰¹ Kaveri Subrahmanyam, "Developmental Implications Of Children's Virtual Worlds", *Washington And Lee Law Review*, 2009, Cilt: 66, Sayı:3, s.1065-1083.

¹⁰² John Sherry, Jayson Dibble, "The Impact Of Serious Games On Childhood Development, Serious Games: Mechanisms And Effects", *New York, NY: Routledge*, 2009, s.145-166

¹⁰³ Ercan Kocayörük, Levent Çetinkaya, "Subjective Well-Being, Self-Esteem, And Psychological Needs As Predictors Of Internet Addiction Among High School Students", *European Educational Research Association*, Conference: Ecer, 7-11 September 2015, Budapest

¹⁰⁴ Ömer Şenormancı, vd., "The Level Of Depression, Self-Esteem And Social Phobia In Patients With Internet Addiction", *Bulletin Of Clinical Psychopharmacology*, 2012, Cilt:22, Sayı:1, s.522.

¹⁰⁵ Kağan, Kircaburun, Self-Esteem, "Daily Internet Use And Social Media Addiction As Predictors Af Depression among Turkish Adolescents", *Journal of Education and Practice*, 2016, Cilt:7, Sayı:24, s.64-72

¹⁰⁶ Seniye Aktaş, 9. Sınıfta Anne Baba Tutumları Ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2011, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

öğretmenlerin öğrencilere yönelik sergilemesi gereken tavır ve davranışlar şu şekilde sıralanmıştır:

- 1- Öğrencilere değer vererek buna uygun davranma,
- 2- Öğrencilerin fikir ve düşüncelerine karşı saygılı davranma ve tahammül edebilme,
- 3- Uygun şartlarda ve abartıya kaçmadan öğrenciye olumlu geri bildirimlerde bulunarak onu yüceltme ve övme,
- 4- Öğrencilerin bir birey olduğunu kabul ederek gerektiği yerlerde onların bağımsızlıklarını teşvik etmek ve bu konuda cesaretlendirmek ¹⁰⁷.

Benlik saygısı, hem sosyal hem de duygusal iyi oluş halinin kurulabilmesi ve sürdürülebilmesi adına en temel faktör haline gelebilmektedir. Benlik saygısı düzeyi yüksek olan çocukların diğerlerine göre kendi potansiyelini gerçekleştirmek ve çevreleri ile iyi ilişkiler kurmak konusunda daha başarılı olduğu belirtilmektedir¹⁰⁸.

Yapılan çalışmalarda çocukların benlik saygısının gelişiminde yaşamında önemli yer tutan ebeveynleri, aile yakınları, öğretmenleri ve diğer bireylerin etkisi çok büyüktür. Çevrelerindeki kişilerin çocuklara karşı sergiledikleri tavır ve davranışlar, ilgi ve alakaları, cesaretlendirmeleri ve onlara saygılı davranmaları çok önemlidir. Ayrıca çocuğun çevresi tarafından kabullenilmesi, arkadaşları arasındaki konumu, başarıları, ailesinin toplum nezdindeki yeri ve başkalarının onlara verdiği tepkiler benlik saygısının oluşumunda önemlidir¹⁰⁹.

Özkan'ın (1994) 17-21 yaşları arasında 550 kişi üzerinde yaptığı çalışmanın sonucunda benlik saygısının oluşumunda cinsiyet, ebeveynlerin eğitim düzeyi, ebeveynlerin mesleği, ailenin toplam gelir seviyesi ve ailenin çocuklarına olan ilgisinin doğrudan etkili olduğunu bildirmiştir¹¹⁰.

Çocukların benlik saygılarının gelişmesinde ebeveynlerin ve öğretmenlerin ciddi anlamda etkili oldukları dile getirilmektedir. Başta ebeveynler ve öğretmenler olmak üzere yakın çevresindeki bireylerin çocuğa

¹⁰⁷ Mustafa Ergün, Sınıfta Motivasyon. Sınıf Yönetimi, 2. Baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2002

¹⁰⁸ Hakan Uşaklı, Drama Temelli Grup Rehberliğinin İlköğretim V. Sınıf Öğrencilerinin Arkadaşlık İlişkileri, Atılganlık Düzeyi Ve Benlik Saygısına Etkisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Programı, 2006, **(Yayımlanmış Doktora Tezi)**

¹⁰⁹ Mehmet Bilgin, Ergenlerde Benlik Saygısı İle Kaygı Arasındaki İlişki, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2001, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

¹¹⁰ İshak Özkan, "Benlik Saygısını Etkileyen Etkenler", **Düşünen Adam**, 1994, Cilt: 7, Sayı: 3, s.4-9.

karşı tutum, davranış ve verdikleri tepkiler, çocukların benlik saygısını pozitif veya negatif olarak sürekli biçimde etkileyebilmektedir¹¹¹. Çocukların benlik saygısının oluşmasında ayrıca birçok farklı başlığın da etkin rol oynadığı bildirilmektedir. Bu faktörlerin incelendiği çalışmalarda, sosyal iletişim ve sosyal çevre ile etkileşim üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir¹¹². Ayrıca bireyin elde ettiği başarıların da benlik saygısı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu belirtilmektedir¹¹³.

Bu çalışmalardan farklı sonuçlar ortaya koyan Otacıoğlu'nun (2017) araştırması incelendiğinde, katılımcı öğrencilerin cinsiyetleri ile benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık ve ilişkiye rastlanmamıştır¹¹⁴. Ayrıca benlik saygısı düzeyleri ile ailelerin maddi durumları ve öğrencilerin akademik başarıları arasında pozitif yönde anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır.

Günümüzde verilen eğitimlerin temel amaçlarının arasında, bireylerin değişik şartlara uyum sağlayabilmesi, sabit fikirli olmaması ve önemli kararları ve sorumlulukları alabilmesi bulunmaktadır. Farklı bir ifade ile çocuklarımızın ve gençlerimizin benlik saygılarının artırılması ve olumsuz etkilerden korunmasıyla hayatlarında çok daha uyumlu, sorumluluk sahibi, başarılı, çalışkan, yaratıcı kabiliyetleri gelişmiş ve tüm çalışmalarda aranılan kişiler olmaları sağlanabilir¹¹⁵.

Kaya ve Saçkes'in (2005) 8. sınıf öğrencileri üzerinde yaptıkları ve 8 oturumdan oluşan benlik saygısı geliştirme programı çalışmasına toplam 24 öğrenci katılmıştır. Gerçekleştirilen bu psiko-eğitim programı sonucunda, deney grubunda yer alan öğrencilerin, kontrol grubundaki öğrencilere oranla benlik düzeylerinde anlamlı bir artışın olduğu tespit edilmiştir¹¹⁶.

¹¹¹ Mustafa Göktaş, "İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Benlik Saygısı Düzeyleri İle Ders Başarıları Arasındaki İlişki", 2008, **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

¹¹² Fatma Cevher, Mustafa Buluş, "Benlik Kavramı Ve Benlik Saygısı: Önemi Ve Geliştirilmesi", **Akademik Dizayn Dergisi**, 2007, Cilt: 2, Sayı: 1, s.52-64

¹¹³ Burcu Çankaya, Lise I.Ve II. Sınıf Öğrencilerinin Algılanan Benlik Saygısının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, 2007, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

¹¹⁴ Serkan Otacıoğlu, "Profesyonel Müzik Eğitimi Alan Öğrencilerinin Benlik Saygı Düzeylerinin İncelenmesi", **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2017, Cilt: 21, Sayı:1, s.187-196

¹¹⁵ İlknur Kahrıman, "Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Benlik Saygıları Ve Atılganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", **C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi**, 2005, Cilt: 9, Sayı: 1, s. 24-32

¹¹⁶ Alim Kaya, Mesut Saçkes, "Benlik Saygısı Geliştirme Programının İlköğretim 8.Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeylerine Etkisi", **Türk Psikoloji Danışma ve Rehberlik Dergisi**, 2005, Cilt: 21, Sayı: 1, s. 49-56.

Çetinkaya ve arkadaşları (2006), sosyoekonomik seviyeleri birbirinden farklı düzeydeki ilköğretim öğrencilerinin benlik saygısını incelemişlerdir. Bu amaç doğrultusunda Sivas ilinde 5., 6., 7., ve 8. sınıfta eğitim öğretime devam eden toplam 521 öğrenci ile çalışmalarını yürütmüşler ve öğrencilerin sosyoekonomik seviyeleri ile benlik saygıları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu bildirmişlerdir. Ayrıca benlik saygısı ile yaş, baba öğrenim seviyesi ve mesleği, kardeş sayısı vb. değişkenler arasında herhangi bir anlamlı ilişki tespit edememişlerdir¹¹⁷.

Çankaya (2007) Ankara ilinde lise düzeyinde eğitim gören 500 öğrenci ile çeşitli değişkenlerle benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelemiş ve cinsiyet farklılığı ile benlik saygısı düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulamamış , fakat benlik saygısı ile akademik başarı ve sosyal kaygı arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur¹¹⁸.

Hamarta ve Demirbaş (2009), toplam 498 lise öğrencisi üzerinde utangaçlık ve benlik saygısını incelemişler ve utangaçlık ve benlik saygısı arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varmışlardır¹¹⁹.

Oktan ve Şahin (2010), 300 ergen kız üzerinde beden imajıyla benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelemişler ve kız öğrencilerin beden imajları ile benlik saygı düzeyleri arasında pozitif yönlü, kuvvetli ve anlamlı bir ilişki olduğunu belirlemişlerdir¹²⁰.

Akpınar (2013), yetiştirme yurdundaki ergenlere yönelik geliştirdiği benlik saygısı ile ilişkili yapılandırılmış psiko-eğitim programı ile buradaki ergenlerin umutsuzluk düzeyi ve benlik saygısını artırmayı amaçlamıştır. Uyguladığı psiko-eğitim programının olumlu etkiye sahip olduğunu ve bu eğitimin yetiştirme yurdundaki ergenlerin umutsuzluk düzeyleri, benlik saygıları ve intihar riskleri üzerinde olumlu etkiye sahip olduğunu belirlemiştir¹²¹.

¹¹⁷ Selam Çetinkaya, vd., "Sivas İli Merkezinde Sosyo-ekonomik Düzeyi Farklı Üç İlköğretim Okulu Öğrencilerin Benlik Saygısı Düzeyi", *Klinik Psikiyatri*, 2006, Cilt:1, Sayı:1, s.116-122.

¹¹⁸ Burcu Çankaya, a.g.e., s.19

¹¹⁹ Erdal Hamarta, Elif Demirbaş, "Lise Öğrencilerinin Utangaçlık Ve Benlik Saygılarının Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Açısından İncelenmesi", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2009, Cilt:21, Sayı:1, s.240-247.

¹²⁰ Vesile Oktan , Mustafa Şahin, "Kız Ergenlerde Beden İmajı İle Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2010, Cilt: 2, Sayı:1, s.544-556.

¹²¹ Şenay Akpınar, *Yetiştirme Yurdunda Kalan Erkek Ergenlere Uygulanan Yapılandırılmış Eğitimin Benlik Saygısı Umutsuzluk Düzeyi Ve İntihar Olasılığı Üzerine Etkisi*, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 2013, (Yayımlanmış Doktora Tezi)

Kurt (2013) anne ve babası boşanmış ergen erkeklerin aynı durumdaki kızlara oranla benlik saygısı düzeylerinin daha yüksek düzeyde olduğunu belirlemiştir¹²².

Çetin (2015) ortaokul öğrencilerinin kentte ve kırsalda yetişmiş olmaları ile saldırganlık düzeyleri ve benlik saygıları arasındaki bir ilişki olup olmadığını belirlemek için toplam 417 öğrenciyi incelemiş ve benlik saygısı ile kentte yetişmiş olmak arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını belirlemiştir. Ayrıca cinsiyet, ebeveynlerin eğitim durumu ve kardeş sayısı ile benlik saygısı arasında herhangi bir anlamlı ilişkini olmadığını belirlemiştir¹²³.

Tüm bu bilgiler ışığında bu araştırmada, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

¹²² Tuğba Kurt Ulucan, *Ebeveynleri Boşanmış Ergenlerin Yılmazlık, Benlik Saygısı, Başa Çıkma Ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Yılmazlığın Aracı Rolü*, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2013, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

¹²³ Bilge Çetin, *Kentte ve Kırsalda Yetişmiş Ortaokul Öğrencilerinin Benlik Saygısı ile Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi*, Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul, 2015, **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. ÖRNEKLEM SEÇİMİ VE ÇALIŞMANIN UYGULANMASI

İstanbul İli Sultangazi ve Beylikdüzü ilçelerindeki özel öğretim kurumlarında eğitim-öğretim hayatına devam eden öğrenciler arasından Elverişli örneklem yöntemi ile seçilen öğrencilerin internet bağımlılığı ve benlik saygısı düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Elverişli örneklem, daha önceden belirlenen ve şartlara uyum sağlayan bir grup üzerinden verilerin toplanma yöntemidir. Bu amaç doğrultusunda gönüllülük esası ile çalışmaya dâhil edilen öğrencilere uygulamadan önce çalışmanın amacını anlatan genel bir bilgilendirme yapılmıştır. Katılımcıların ailelerinden çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul ettiklerine dair onay yazısı alınmıştır. Bu araştırma İstanbul ilinin Sultangazi ve Beylikdüzü ilçelerinde eğitim-öğretim hayatına devam eden 99'u erkek ve 86'ı kız öğrenci olmak üzere toplam 185 ilköğretim öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Formlar toplamda 200 öğrenciye dağıtılmıştır. 15 öğrencinin eksik doldurması veya çalışmaya katılmak istememesinden dolayı bu 15 veri elenmiştir. Katılımcılara Sosyo-demografik veri formu, internet bağımlılık ölçeği (İBÖ), Rosenberg benlik saygısı ölçeği (RBSO) uygulanmıştır. Katılımcıların tamamı tek oturumda ve ara vermeksizin uygulamayı tamamlamışlardır.

3.2. ARAŞTIRMADA KULLANILAN VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada kullanılan veriler üç ölçme aracı ile toplanmıştır.

3.2.1. Kişisel Veri Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi toplama formu katılımcılar hakkında sosyo-demografik bilgiler elde etmek için kullanılmıştır. Bu formda yaş, cinsiyet, ailenin aylık gelir düzeyi, annenin eğitim düzeyi, babanın eğitim düzeyi, ailenin çocuk sayısı, anne ve babanın sağ oluşu ve anne ve babanın beraber yaşayıp yaşamadığını belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır.

3.2.2. İnternet Bağımlılık Ölçeği

Günüç ve Kayri tarafından oluşturulan ve 2010 yılında yine kendileri tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan internet bağımlılık ölçeği 35 maddeden oluşmaktadır¹²⁴. Beşli Likert tipinde hazırlanan ölçeğin puanlamasında

sınıflandırma tekniklerinden “İki Aşamalı Kümeleme Analizi” tekniği kullanılmıştır.

Ölçeğin Cronbach alfa (a) iç tutarlık katsayısı .944 olarak tespit edilmiştir. Günüş ve Kayri'nin çalışmasında, yapı geçerliği için açımlayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Aynı çalışmada elde edilen faktör yapısının doğruluğunu test etmek için ise doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçek “yoksunluk”, “kontrol güçlüğü”, “işlevsellikte bozulma” ve “sosyal izolasyon” olmak üzere dört alt faktörden meydana gelmektedir. Ölçeğe ilişkin toplam açıklanan varyans % 47,463 olarak tespit edilmiştir.

3.2.3. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Morris Rosenberg'in 1963 yılında geliştirdiği ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yine Rosenberg tarafından 1965 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılmıştır¹²⁵. Ölçek Çuhadaroğlu (1986) tarafından İngilizceden Türkçeye çevrilmiş ve geçerlilik - güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçeğin kullanım amacı olarak, ergenlik döneminde yer alan bireylerin benlik saygısı düzeylerinin değerlendirilmesi temel alınmıştır. Ölçek çoktan seçmeli 63 maddeden ve 12 alt başlıktan meydana gelmektedir. Bu alt başlıklar sırasıyla benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, insanlara güvenme, eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım, hayalperestlik, psikosomatik belirtiler, kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme, tartışmalara katılabilme derecesi, ana-baba ilişkisi, babayla ilişki, psişik izolasyon 'dur.

Benlik saygısı alt başlığı on maddeden oluşmaktadır. Olumlu ve olumsuz maddeler arka arkaya gelecek şekilde sıralanmıştır. Puanlamada madde 1 için, birey 3 sorudan 2'sinde işaretli cevaplardan birini seçerse “1” puan almaktadır. Madde 2 ve madde 6 için 2 sorudan birinde işaretli cevabı seçmesi “1” puan alması için yeterli olmaktadır. Diğer maddelerde ise cevaplarında işaretli cevabı seçmesi puan aldırılmaktadır. 0-1 puan alanların “yüksek”, 2-4 puan alanların “orta”, 5-6 puan alanların ise “düşük” benlik saygısına sahip oldukları kabul edilmektedir.

¹²⁴ Selim Günüş, Murat Kayri, “Türkiye'de İnternet Bağımlılık Profili Ve İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik-Güvenirlik Çalışması”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2010, Cilt: 39, Sayı:1, s.220-232.

¹²⁵ Morris Rosenberg, “Parental Interest And Children's Self-Conceptions”, *Sociometry*, 1963, Cilt:26, Sayı:1, s.35-49

Çuhadaroğlu (1986) alışmasında Rosenberg benlik saygısı leğinin güvenirliğinin bir ay ara ile iki kez uygulama sonucu, .46 ile .89 arasında bulunduğunu belirtmiştir. Benlik saygısı alt leğinin geçerliliğini ölçmek için bir lisenin 5 ayrı sınıfından seçkisiz yolla seçilmiş beşer ğrenci psikiyatrik görüşmeye alınmıřtır¹²⁶. Bu görüşmelerin değerlendirilmesinde öğrenciler benlik saygıları ve kendilerine ilişkin görüşlerine göre yüksek, orta ve düşük olarak derecelendirilmiştir. Öğrencilerin benlik saygısı alt leğinden aldıkları puanlar da yüksek, orta ve düşük olarak gruplandırılmıştır. Görüşme ve ölçek arasındaki uygunluk %71 olarak bulunmuştur. Depresif duygulanım alt leği, psikosomatik belirtiler alt leği, kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme alt leği geçerlilik çalışması için “belirti tarama listesi”nin aynı isimli alt ölçekleri kullanılmıştır. Geçerlilik katsayıları sırasıyla .66,.70,.45 olarak saptanmıştır. Rosenberg benlik saygısı leğinin alt faktörlerinin ülkemizde karşılaştırılacağı başka uygun ölçekler olmadığı için geçerlilik çalışması yapılamamıştır. Nrotik, psikotik ve kontrol grubu yapı geçerliliğini belirlemek için ölçekten alınan puanlar açısından karşılaştırılmıştır. Psikotik grubun benlik saygısının nörotik grubu göre daha düşük olduğu görülmüştür. Her iki hasta grubunun kontrol grubuna göre benlik saygısının daha düşük olduğu görülmüştür. Benlik saygısının hasta ve kontrol grubu arasında anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulunmuştur.

3.3. VERİ ANALİZ TEKNİKLERİ

Kullanılan lme aracıyla elde edilen veriler, alt amaçlara uygun istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiştir. Katılımcılara uygulanan ölçeklerden elde edilen veriler, SPSS 15 programı ile analiz edilmiştir. İlköğretim ğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri ile benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına Pearson korelasyon katsayısı ile bakılmıştır. Aynı şekilde Rosenberg benlik saygısı leği alt başlıkları ile cinsiyet, ailenin gelir düzeyi, annenin eğitim düzeyi ve babanın eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson korelasyon katsayısı ile bakılmıştır. Son olarak, iki ölçeğin alt başlıkları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı belirlemek amacıyla nokta çift serili korelasyon kullanılmıştır.

¹²⁶ Füsun uhadaroğlu, Adolesanlarda Benlik Saygısı. Hacettepe Üniversitesi, Psikiyatri Ana Bilim Dalı, Ankara, 1986, (Yayımlanmış Uzmanlık Tezi)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu çalışma yapıldığında katılımcı öğrencilerin eğitim düzeyleri incelendiğinde, 38 öğrenci 4. sınıfta, 20 öğrenci 5. sınıfta, 79 öğrenci 6. sınıfta ve 48 öğrenci 7. sınıfta eğitim öğretim hayatlarına devam etmekteydi. Katılan öğrencilerin 52'sinin aylık gelir düzeyi 1.000 - 3.000 TL arasında, 43'ünün aylık gelir düzeyi 3.000 - 5.000 TL arasında ve 90 öğrencinin aylık gelir düzeyi 5.000 TL'den fazladır. Katılımcı öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri incelendiğinde 36 annenin ilkokul mezunu, 46 annenin ortaokul mezunu, 47 annenin lise mezunu ve 55 annenin ise üniversite mezunu olduğunu belirlenmiştir. Katılımcı öğrencilerin babalarının eğitim düzeyleri incelendiğinde 10 babanın ilkokul mezunu, 28 babanın ortaokul mezunu, 70 babanın lise mezunu ve 77 babanın üniversite mezunu olduğunu belirlenmiştir.

Tablo-1: Katılımcı Öğrencilerin Betimsel İstatistik Verileri

Öğrencilerin		f	%
Cinsiyeti	Erkek	99	53,5
	Kız	86	46,5
Sınıf	4. sınıf	38	20,5
	5. sınıf	20	10,8
	6. sınıf	79	42,7
	7. sınıf	48	25,9
Aile Gelir Düzeyi	0-1000 TL	0	0
	1000-3000 TL	52	28,1
	3000-5000 TL	43	23,2
	5000 TL ve üzeri	90	48,6
Annelerin Eğitim Düzeyi	İlkokul	36	20
	Ortaokul	46	24,9
	Lise	47	25,4
	Üniversite	55	29,7
Babaların Eğitim Düzeyi	İlkokul	10	5,4
	Ortaokul	28	15,1
	Lise	70	37,8
	Üniversite	77	41,6
Toplam		185	100

Tablo-1’de görüldüğü üzere çalışmaya orta öğretimde eğitim hayatlarına devam eden, 99 erkek ve 86 kız öğrenci olmak üzere toplam 185 öğrenci katılmıştır. Çalışmanın yapıldığı dönemde 38 öğrenci 4. sınıfta, 20 öğrenci 5. sınıfta, 79 öğrenci 6. sınıfta ve 48 öğrenci 7. sınıfta eğitim-öğretim hayatlarına devam ediyordu. Ayrıca bu öğrencilerin %48,6’lık kısmının gelir düzeyi yüksek ailelerin çocukları olduğu görülmektedir. %23,2’lik kısmı oluşturan 43 öğrencinin ailelerinin aylık geliri 3000-5000 TL arasında iken, %28,1’lik kısmı oluşturan 52 öğrencinin ailelerinin geliri ise aylık 1000-3000 TL arasındadır.

Tablo-2: Cinsiyet İle Rosenberg Benlik Saygısı Testi Alt Başlıkları İlişkisi

Cinsiyet	Pearson Correlation	1	Cinsiyet	PearsonCorrelation	1
Cinsiyet	Sig. (2-tailed)			Sig. (2-tailed)	
	N	185		N	185
	Pearson Correlation	-,180	D7	Pearson Correlation	,170
D1	Sig. (2-tailed)	.000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
	Pearson Correlation	,450	D8	Pearson Correlation	,620
D2	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
	Pearson Correlation	-,310	D9	Pearson Correlation	-,530
D3	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
	Pearson Correlation	,650	D10	Pearson Correlation	,830
D4	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
	Pearson Correlation	,310	D11	Pearson Correlation	-,670
D5	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
	Pearson Correlation	-,160	D12	Pearson Correlation	,110
D6	Sig. (2-tailed)	.000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185

Cinsiyet değişkeni ile benlik saygısı arasında ilişki olup olmadığı incelendiğinde (Tablo 2); cinsiyet ile benlik saygısı, insanlara güven duyma, hayalperestlik, tartışmalara katılabilme derecesi ve babayla ilişki başlıklarında istatistiksel olarak negatif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Bu ilişkiden cinsiyet ile benlik saygısı ve hayalperestlik konusunda düşük düzeyde, cinsiyet ile insanlara güven duyma, tartışmalara katılabilme derecesi ve babayla ilişki arasında istatistiksel olarak orta düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Diğer başlıklar; kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım, psikosomatik belirtiler, kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme, ana baba ilgisi ve psişik izolasyon alt başlıklarında ise istatistiksel olarak pozitif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu ilişkiden cinsiyet ile psikosomatik belirtiler ve psişik izolasyon arasında düşük düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir. Cinsiyet ile kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım, psikosomatik belirtiler, kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme ve psişik izolasyon arasında ise orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Cinsiyet ile ana-baba ilgisi arasında ise pozitif yönde yüksek düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo-3: Sınıf Düzeyi İle Rosenberg Benlik Saygısı Testi Alt Başlıkları İlişkisi

Sınıf	Pearson Correlation	1	Sınıf	Pearson Correlation	1
	Sig. (2-tailed)			Sig. (2-tailed)	
	N	185		N	185
D1	Pearson Correlation	-,113	D7	Pearson Correlation	,225
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
D2	Pearson Correlation	,135	D8	Pearson Correlation	,261
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
D3	Pearson Correlation	-,214	D9	Pearson Correlation	-,138
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
D4	Pearson Correlation	,191	D10	Pearson Correlation	,147*
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
D5	Pearson Correlation	,213	D11	Pearson Correlation	,156
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
D6	Pearson Correlation	,115	D12	Pearson Correlation	-,250
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185

Sınıf düzeyi değişkeni ile benlik saygısı arasında bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde (Tablo 3); sınıf düzeyi ile benlik saygısı, insanlara güven duyma, tartışmalara katılabilme derecesi ve psişik izolasyon alt başlıkları arasında istatistiksel olarak negatif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Sınıf düzeyi ile benlik saygısı ve tartışmalara katılabilme derecesi arasındaki istatistiksel olarak ilişki düşük düzeyde iken, insanlara güven duyma ve psişik izolasyon alt başlıkları arasında istatistiksel olarak orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir.

Sınıf düzeyi ile diğer başlıklar; kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım, hayalperestlik, psikosomatik belirtiler, kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme, ana baba ilgisi ve babayla ilişki alt başlıklarında ise pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sınıf düzeyi ile kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, ana baba ilgisi ve babayla ilişki arasındaki ilişki düşük düzeyde iken, depresif duygulanım, psikosomatik belirtiler ve kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme alt başlıkları ile arasında orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir.

Tablo-4: Aile Gelir Düzeyi ile Rosenberg Benlik Saygısı Testi Alt Başlıkları İlişkisi

Sınıf	Pearson Correlation	1	Sınıf	Pearson Correlation	1
	Sig. (2-tailed)			Sig. (2-tailed)	
	N	185		N	185
D1	Pearson Correlation	,250**	D7	Pearson Correlation	,320
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
D2	Pearson Correlation	-,155	D8	Pearson Correlation	-,261
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
D3	Pearson Correlation	-,362	D9	Pearson Correlation	,420
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
D4	Pearson Correlation	,201	D10	Pearson Correlation	,106
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
D5	Pearson Correlation	-,302	D11	Pearson Correlation	-,148
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
D6	Pearson Correlation	,303	D12	Pearson Correlation	,244
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185

Ailenin gelir düzeyi ile benlik saygısı arasında ilişki olup olmadığı incelendiğinde (Tablo 4); ailenin gelir düzeyi ile kendilik kavramının sürekliliği, insanlara güven duyma, depresif duygulanım, kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme ve babayla ilişki alt başlıkları arasında istatistiksel olarak negatif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Aile gelir düzeyi ile babayla ilişki alt başlıkları arasındaki ilişki istatistiksel olarak düşük düzeyde iken, kendilik kavramının sürekliliği, insanlara güven duyma, depresif duygulanım ve kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme alt başlıkları arasında istatistiksel olarak orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir.

Aile gelir düzeyi ile diğer başlıklar; benlik saygısı, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, psikosomatik belirtiler, tartışmalara katılabilme derecesi, babayla ilişki ve psişik izolasyon alt başlıklarında ise istatistiksel olarak pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Aile gelir düzeyi ile benlik saygısı ve babayla ilişki alt başlığı arasındaki ilişki istatistiksel olarak düşük düzeyde iken, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, psikosomatik belirtiler, tartışmalara katılabilme derecesi ve psişik

izolasyon alt başlıkları ile arasında istatistiksel olarak orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir.

Tablo-5: Annenin Eğitim Durumu İle Rosenberg Benlik Saygısı Testi Alt Başlıkları İlişkisi

Sınıf	Pearson Correlation	1	Sınıf	Pearson Correlation	1
	Sig. (2-tailed)			Sig. (2-tailed)	
	N	185		N	185
D1	Pearson Correlation	-,204	D7	Pearson Correlation	,464
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
D2	Pearson Correlation	-,243	D8	Pearson Correlation	,365
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
D3	Pearson Correlation	,499	D9	Pearson Correlation	-,290
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
D4	Pearson Correlation	-,351	D10	Pearson Correlation	,160
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
D5	Pearson Correlation	,376	D11	Pearson Correlation	,182
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
D6	Pearson Correlation	-,135	D12	Pearson Correlation	-,204
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185

Annenin eğitim durumu değişkeni ile benlik saygısı arasında bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde (Tablo 5); annenin eğitim durumu ile benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, hayalperestlik, tartışmalara katılabilme derecesi ve psikik izolasyon alt başlıkları arasında istatistiksel olarak negatif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Annenin eğitim durumu ile hayalperestlik alt başlığı arasındaki ilişki istatistiksel olarak düşük düzeyde iken, benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık, tartışmalara katılabilme derecesi ve psikik izolasyon alt boyutları arasında istatistiksel olarak orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. Annenin eğitim durumu ile diğer başlıklar; insanlara güven duyma, depresif duygulanım, psikosomatik belirtiler, kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme, ana baba ilgisi ve babayla ilişki alt boyutlarında ise istatistiksel olarak pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Annenin eğitim durumu ile ana baba ilgisi ve

babayla ilişki alt başlıkları arasındaki ilişki istatistiksel olarak düşük düzeyde iken, insanlara güven duyma, depresif duygulanım, psikosomatik belirtiler ve kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme alt başlıkları ile arasında istatistiksel olarak orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir.

Tablo-6: Babanın Eğitim Durumu İle Rosenberg Benlik Saygısı Testi Alt Başlıkları İlişkisi

Sınıf	Pearson Correlation	1	Sınıf	Pearson Correlation	1
	Sig. (2-tailed)			Sig. (2-tailed)	
	N	185		N	185
D1	Pearson Correlation	-,138	D7	Pearson Correlation	,189**
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
D2	Pearson Correlation	,285	D8	Pearson Correlation	,183
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
D3	Pearson Correlation	,255	D9	Pearson Correlation	-,176
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
D4	Pearson Correlation	-,170*	D10	Pearson Correlation	,187
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
D5	Pearson Correlation	-,113	D11	Pearson Correlation	,292
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	185
D6	Pearson Correlation	-,285	D12	Pearson Correlation	-,329
	Sig. (2-tailed)	,000		Sig. (2-tailed)	,000
	N	185		N	,189**

Babanın eğitim durumu değişkeni ile benlik saygısı arasında bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde (Tablo 6); babanın eğitim durumu ile benlik saygısı, eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım, hayalperestlik, tartışmalara katılabilme derecesi ve psişik izolasyon alt başlıkları arasında istatistiksel olarak negatif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Babanın eğitim durumu ile benlik saygısı, eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım ve tartışmalara katılabilme derecesi alt başlıkları arasındaki istatistiksel olarak ilişki düşük düzeyde iken, hayalperestlik ve psişik izolasyon alt başlıkları arasında istatistiksel olarak orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir.

Babanın eğitim durumu ile diğer başlıklar; kendilik kavramının sürekliliği, insanlara güven duyma, psikosomatik belirtiler, kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme, ana baba ilgisi ve babayla ilişki alt başlıklarında ise istatistiksel olarak pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Babanın eğitim durumu ile psikosomatik belirtiler, kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme ve ana baba ilgisi alt başlıkları arasındaki ilişki istatistiksel olarak düşük düzeyde iken, kendilik kavramının sürekliliği, insanlara güven duyma ve babayla ilişki alt başlıkları ile arasında istatistiksel olarak orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir.



Tablo-7: Rosenberg Benlik Ölçeği Alt Başlıkları Arasındaki İlişki

	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	D11	D12	
D1	Pear. Cor Sig. (2-tailed) N	1 ,469 185	,054 ,013 185	,181* ,239 185	-,087 ,082 185	,128 ,216 185	,091 ,405 185	,062 ,283 185	,079 ,307 185	,075 ,403 185	,062 ,006 185	,203** ,058 185	,140 ,058 185
D2	Pear. Cor Sig. (2-tailed) N	,054 ,469 185	1 ,117 185	,116 ,000 185	-,359** ,037 185	,153* ,000 185	,279** ,000 185	,320** ,000 185	-,049 ,504 185	,057 ,441 185	,092 ,215 185	,183* ,013 185	,012 ,867 185
D3	Pear. Cor Sig. (2-tailed) N	,181* ,013 185	,116 ,117 185	1 ,047 185	-,146* ,397 185	,063 ,275 185	,081 ,130 185	,112 ,026 185	,164* ,121 185	-,115 ,124 185	,113 ,000 185	,820** ,146 185	,107 ,146 185
D4	Pear. Cor Sig. (2-tailed) N	-,087 ,239 185	-,359** ,000 185	-,146* ,047 185	1 ,070 185	,134 ,091 185	,125 ,000 185	-,520** ,000 185	,190** ,009 185	-,159* ,031 185	,086 ,242 185	-,074 ,320 185	,017 ,818 185
D5	Pear. Cor Sig. (2-tailed) N	,128 ,082 185	,153* ,037 185	,063 ,397 185	,134 ,070 185	1 ,000 185	,440** ,000 185	-,266** ,000 185	,526** ,002 185	-,228** ,861 185	,013 ,109 185	,118 ,109 185	,324** ,000 185
D6	Pear. Cor Sig. (2-tailed) N	,091 ,216 185	,279** ,000 185	,081 ,275 185	,125 ,091 185	,440** ,000 185	1 ,477 185	-,053 ,000 185	,503** ,000 185	,239** ,001 185	,066 ,372 185	,058 ,433 185	,129 ,081 185
D7	Pear. Cor Sig. (2-tailed) N	,062 ,405 185	,320** ,000 185	,112 ,130 185	-,520** ,000 185	-,366** ,000 185	-,053 ,477 185	1 ,271 185	-,081 ,000 185	,349** ,000 185	,048 ,520 185	,070 ,345 185	-,083 ,263 185
D8	Pear. Cor Sig. (2-tailed) N	,079 ,283 185	-,049 ,504 185	,164* ,026 185	,190** ,009 185	,526** ,000 185	,503** ,000 185	-,081 ,271 185	1 ,000 185	-,434** ,000 185	-,071 ,339 185	,155* ,036 185	,195** ,008 185
D9	Pear. Cor Sig. (2-tailed) N	,075 ,307 185	,057 ,441 185	-,115 ,121 185	-,159* ,031 185	-,228** ,002 185	,239** ,001 185	,349** ,000 185	-,434** ,000 185	1 ,536 185	,046 ,077 185	-,130 ,144 185	-,108 ,144 185
D10	Pear. Cor Sig. (2-tailed) N	,062 ,403 185	,092 ,215 185	,113 ,124 185	,086 ,242 185	,013 ,861 185	,066 ,372 185	,048 ,520 185	-,071 ,339 185	,046 ,536 185	1 ,119 185	,115 ,119 185	-,082 ,265 185
D11	Pear. Cor Sig. (2-tailed) N	,203** ,006 185	,183* ,013 185	,820** ,000 185	-,074 ,320 185	,118 ,109 185	,058 ,433 185	,070 ,345 185	,155* ,036 185	-,130 ,077 185	,115 ,119 185	1 ,157 185	,104 ,157 185
D12	Pear. Cor Sig. (2-tailed) N	,140 ,058 185	,012 ,867 185	,107 ,146 185	,017 ,818 185	,324** ,000 185	,129 ,081 185	-,083 ,263 185	,195** ,008 185	-,108 ,144 185	-,082 ,265 185	,104 ,157 185	1 ,157 185

Tablo-7’de Rosenberg Benlik ölçeği alt başlıkları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Bu inceleme sonrasında aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Benlik saygısı alt başlığı, insanlara güven duyma ve babayla ilişki alt başlıkları ile istatistiksel olarak pozitif yönde düşük düzeyde ilişki halindedir.

Kendilik kavramının sürekliliği alt başlığı, eleştiriye duyarlılık alt başlığı ile istatistiksel olarak negatif yönde orta düzeyde ilişkilidir. Depresif duygulanım, hayalperestlik ve babayla ilişki alt başlıkları ile ise istatistiksel olarak pozitif yönde düşük düzeyde ilişkili iken psikosomatik belirtiler alt başlığı ile istatistiksel olarak pozitif yönde orta düzeyde ilişki içindedir.

İnsanlara güven duyma alt başlığı ile eleştiriye duyarlılık alt başlığı istatistiksel olarak negatif yönde düşük düzeyde ilişkilidir. İnsanlara güven duyma alt başlığı ile kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme ve benlik saygısı alt başlıkları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca insanlara güven duyma alt başlığı ile babayla ilişki alt başlığı arasında istatistiksel olarak pozitif yönde yüksek düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir.

Eleştiriye duyarlılık alt başlığı ile kendilik kavramının sürekliliği, psikosomatik belirtiler alt başlıkları arasında istatistiksel olarak negatif yönde orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Eleştiriye duyarlılık alt başlığı ile tartışmalara katılabilme derecesi ve insanlara güven duyma alt başlıkları arasında istatistiksel olarak negatif yönde düşük düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca eleştiriye duyarlılık alt başlığı ile kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme alt başlıkları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki bulunmaktadır.

Depresif duygulanım alt başlığı ile kendilik kavramının sürekliliği alt başlığı arasında istatistiksel olarak pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Depresif duygulanım alt başlığı ile hayalperestlik, kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme, psikik izolasyon alt başlıkları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca, depresif duygulanım alt başlığı ile psikosomatik belirtiler ve tartışmalara katılabilme derecesi alt başlıkları arasında istatistiksel olarak negatif yönde düşük düzeyde bir ilişki bulunmaktadır.

Hayalperestlik alt başlığı ile kendilik kavramının sürekliliği ve tartışmalara katılabilme derecesi alt başlıkları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca hayalperestlik alt başlığı ile depresif duygulanım ve kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme alt başlıkları arasında istatistiksel olarak negatif yönde orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır.

Psikosomatik belirtiler alt başlığı ile kendilik kavramının sürekliliği ve tartışmalara katılabilme derecesi alt başlıkları arasında istatistiksel olarak pozitif

yönde orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca psikosomatik belirtiler alt başlığı ile eleştiriye duyarlılık ve depresif duygulanım alt başlıkları arasında istatistiksel olarak negatif yönde orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır.

Kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme alt başlığı ile insanlara güven duyma, eleştiriye duyarlılık, babayla ilişki ve psişik izolasyon alt başlıkları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme alt başlığı ile depresif duygulanım ve hayalperestlik alt başlıkları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme alt başlığı ile tartışmalara katılabilme derecesi alt başlığı arasında istatistiksel olarak negatif yönde orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır.

Tartışmalara katılabilme derecesi alt başlığı ile eleştiriye duyarlılık ve depresif duygulanım alt başlıkları arasında istatistiksel olarak negatif yönde düşük düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Tartışmalara katılabilme derecesi alt başlığı ile kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme alt başlığı arasında istatistiksel olarak negatif yönde orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Tartışmalara katılabilme derecesi alt başlığı ile hayalperestlik alt başlıkları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca tartışmalara katılabilme derecesi alt başlığı ile psikosomatik belirtiler alt başlıkları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır.

Ana baba İlgisi alt başlığı ile diğer alt başlıklar arasında istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Babayla ilişki alt başlığı ile benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği ve kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme alt başlıkları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Babayla İlişki alt başlığı ile insanlara güven duyma alt başlığı arasında istatistiksel olarak pozitif yönde yüksek düzeyde bir ilişki bulunmaktadır.

Psişik izolasyon alt başlığı ile depresif duygulanım alt başlığı arasında pozitif yönde istatistiksel olarak orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca psişik izolasyon alt başlığı ile kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme alt başlığı arasında istatistiksel olarak pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo-8: İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Alt Testleri Hakkında Genel İnceleme

İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve Alt Başlıkları Sonuçları			
Öğrencilerin		F	%
Cinsiyeti	Erkek	99	53,5
	Kız	86	46,5
Yoksunluk Alt Başlığı	Bağımlı Değil	92	49,7
	Tehlike Altında	66	35,7
	Bağımlı	27	14,6
Kontrol Güçlüğü Alt Başlığı	Bağımlı Değil	111	60
	Tehlike Altında	43	23,2
	Bağımlı	31	16,8
İşlevsellikte Bozulma Alt Başlığı	Bağımlı Değil	134	72,4
	Tehlike Altında	28	15,1
	Bağımlı	23	12,5
Sosyal İzolasyon Alt Başlığı	Bağımlı Değil	125	67,6
	Tehlike Altında	41	22,2
	Bağımlı	19	10,2
İnternet Bağımlılığı Ölçeği	Bağımlı Değil	51	27,6
	Tehlike Altında	91	49,2
	Bağımlı	43	23,2
Toplam		185	100

Tablo-8’de internet bağımlılığı ölçeği ve alt başlıklarının sonuçları liste halinde verilmiştir. Katılımcıların hem genel olarak hem de alt başlık üzerinden internet bağımlılığı değerlendirilmiştir. Katılımcıların %23,2’ sinin internet bağımlısı olduğu tespit edilmiştir. % 27,6’ sının ise kesin olarak internet bağımlısı olmadığı belirlenmiştir. Geriye kalanların %49,2’ si ise, internet bağımlısı olarak nitelendirilmemekle birlikte potansiyel olarak internet bağımlısı grubuna dâhil olabilecek bireylerdir.

Katılımcıların %49,7’ si internete karşı kesinlikle yoksunluk duymadığını belirtmiştir. %14,6’ sı ise kendilerinin internete karşı yoksunluk duyduğunu belirtmiştir. Geriye kalan %35,7’ si ise kendilerinin yoksunluk duyduğunu belirtmemekle birlikte, verdikleri cevaplar ilerleyen süreçte yoksunluk duyabilecek hâle gelebilecek potansiyele sahip olduklarını gösteriyor.

Katılımcıların %60’ı internet kullanırken kontrol güçlüğü yaşamadıklarını ve kendilerini kontrol edebildiklerini belirtirken, katılımcıların %16,8’ si ise kendilerini

kontrol edebildiklerini söylemiştir. Hem %16,8 hem de %23,2'lik bu iki grup beraber tehlike grubunu oluşturmaktadır.

Katılımcıların %72,4' ü hayatlarında internet kullanımından dolayı herhangi bir işlevsel bozulma olmadığını belirtmektedir. %12,5' i ise bazen işlevsellikte bozulmalar yaşadıklarını belirtmiştir. Geriye kalan %15,1' lik kesim ise henüz bir sorun yaşamadıklarını belirtmekle birlikte potansiyel sorun yaşayabilecek durumdadır.

Katılımcıların %67,6' sı çevreleri ile olan ilişkilerinde sosyal izolasyon yaşamadıklarını ve internet kullanımının bu durumu değiştirmediklerini belirtmiştir. %10,2' si ise internet kullanımından dolayı sosyal izolasyon ve yalnızlık yaşadığını belirtmiştir. Geriye kalan %22,2' lik kısım ise bir sorun yaşamadıklarını ve sosyal olarak yalnız olmadıklarını belirtmekle birlikte potansiyel tehlike grubunu oluşturmaktadırlar.

Tablo-9: İnternet Bağımlılığı Ölçeği Alt Başlıkları Arasındaki İlişki

	Yoksunluk	Kontrol Güçlüğü	İşlevsellikte Bozulma	Sosyal İzolasyon
Yoksunluk	1	,148*	,072	,177*
		,004	,003	,001
	185	185	185	185
Kontrol Güçlüğü	,148*	1	,275**	,613**
	,004		,000	,000
	185	185	185	185
İşlevsellikte Bozulma	,072	,275**	1	,297**
	,003	,000		,000
	185	185	185	185
Sosyal İzolasyon	,177*	,613**	,297**	1
	,001	,000	,000	
	185	185	185	185

Tablo-9'da internet bağımlılığı ölçeğinin alt başlıkları olan yoksunluk, kontrol güçlüğü, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon arasında pozitif veya negatif yönde anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendi.

Yoksunluk alt başlığı ile kontrol güçlüğü ve sosyal izolasyon arasında istatistiksel olarak pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. Yoksunluk alt başlığı ile işlevsellikte bozulma alt başlığı arasında ise istatistiksel olarak pozitif veya negatif yönde bir ilişki tespit edilmemiştir.

Kontrol g¼çlüğü alt başlığı ile yoksunluk alt başlığı arasında istatistiksel olarak pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. Kontrol g¼çlüğü alt başlığı ile işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon alt başlıkları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir.

İşlevsellikte bozulma alt başlığı ile yoksunluk alt başlığı arasında istatistiksel olarak pozitif veya negatif yönde bir ilişki tespit edilmemiştir. İşlevsellikte bozulma alt başlığı ile kontrol g¼çlüğü ve sosyal izolasyon arasında istatistiksel olarak pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. Sosyal izolasyon alt başlığı ile kontrol g¼çlüğü ve işlevsellikte bozulma arasında istatistiksel olarak pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca sosyal izolasyon alt başlığı ile yoksunluk alt başlığı arasında istatistiksel olarak pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir.

Tablo-10: Rosenberg Benlik Ölçeği Alt Başlıkları İle İnternet Bağımlılık Ölçeği Alt Başlıkları Arasındaki İlişki

Rosenberg Benlik Ölçeği / İnternet Bağımlılık Ölçeği (Alt Başlıkları)	Yoksunluk	Kontrol Güçlüğü	İşlevsellikte Bozulma	Sosyal İzolasyon
Benlik Saygısı	-,355** ,000 185	-,302** ,000 185	-,321** ,000 185	-,315** ,000 185
Kendilik Kavramının Sürekliliği	-,150* ,002 185	,013 ,862 185	,012 ,871 185	,093 ,206 185
İnsanlara Güven Duyma	-,351** ,000 185	,026 ,004 185	,026 ,003 185	-,358** ,003 185
Eleştiriye Duyarlılık	,185* ,002 185	,127 ,005 185	,045 ,002 185	,214** ,003 185
Depresif Duygulanım	,328** ,701 185	,049 ,509 185	,309** ,002 185	,436** ,003 185
Hayalperestlik	,014 ,855 185	,036 ,630 185	,345** ,002 185	,054 ,462 185
Psikosomatik Belirtiler	,169* ,002 185	,145* ,004 185	,379** ,003 185	,146* ,004 185
Kişilerarası İlişkilerde Tehdit Hissetme	,037 ,622 185	,041 ,580 185	,108* ,005 185	,319** ,001 185
Tartışmalara Katılabilme Derecesi	,030 ,689 185	,072 ,327 185	-,305** ,001 185	-,358 ,001 185
Ana–Baba İlgisi	-,244** ,001 185	,015 ,842 185	-,338** ,002 185	-,219** ,001 185
Babayla İlişki	-,301** ,000 185	,099 ,182 185	,040 ,590 185	-,311** ,884 185
Psşik İzolasyon	,324** ,004 185	,046 ,005 185	,039 ,002 185	,308** ,001 185

Tablo-10'da kullanılan iki ölçeğin alt başlıkları arasında bir ilişki olup olmadığı incelendi. Burada elde edilen sonuçlar şu şekildedir;

Benlik saygısı alt başlığı ile internet bağımlılık ölçeğinin tüm alt başlıkları olan yoksunluk, kontrol gücü, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon arasında istatistiksel olarak negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Kendilik kavramının sürekliliği alt başlığı ile yoksunluk alt başlığı arasında istatistiksel olarak negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Kendilik kavramının sürekliliği alt başlığı ile internet bağımlılığı ölçeğinin diğer alt başlıkları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

İnsanlara güven duyma alt başlığı ile yoksunluk ve sosyal izolasyon arasında istatistiksel olarak negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. İnsanlara güven duyma alt başlığı ile internet bağımlılığı ölçeğinin diğer alt başlıkları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Eleştiriye duyarlılık alt başlığı ile yoksunluk ve sosyal izolasyon arasında istatistiksel olarak pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Eleştiriye duyarlılık alt başlığı ile internet bağımlılığı ölçeğinin diğer alt başlıkları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Depresif duygulanım alt başlığı ile yoksunluk, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon arasında istatistiksel olarak pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Depresif duygulanım alt başlığı ile internet bağımlılığı ölçeğinin diğer alt başlıkları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Hayalperestlik alt başlığı ile işlevsellikte bozulma arasında istatistiksel olarak pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Hayalperestlik alt başlığı ile internet bağımlılığı ölçeğinin diğer alt başlıkları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Psikosomatik belirtiler ile internet bağımlılık ölçeğinin alt başlıklarından olan yoksunluk, kontrol gücü ve sosyal izolasyon arasında istatistiksel olarak pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca psikosomatik belirtiler ile internet bağımlılık ölçeğinin alt başlıklarından işlevsellikte bozulma arasında istatistiksel olarak pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme ile internet bağımlılık ölçeğinin alt başlıklarından olan işlevsellikte bozulma arasında istatistiksel olarak pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca psikosomatik belirtiler ile

internet bağımlılık ölçeğinin sosyal izolasyon alt başlığı arasında istatistiksel olarak pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Tartışmalara katılabilme derecesi ile internet bağımlılık ölçeğinin alt başlıklarından olan işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon arasında istatistiksel olarak negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Tartışmalara katılabilme derecesi alt başlığı ile internet bağımlılığı ölçeğinin diğer alt başlıkları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Ana baba ilgisi alt başlığı ile internet bağımlılık ölçeğinin alt başlıkları olan yoksunluk, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon arasında negatif yönde istatistiksel olarak orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca ana baba ilgisi alt başlığı ile internet bağımlılığı ölçeği alt başlığı olan kontrol güçlüğü arasında ise istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir ilişki tespit edilememiştir.

Babayla ilişki alt başlığı ile internet bağımlılık ölçeğinin alt başlıkları olan yoksunluk ve sosyal izolasyon arasında istatistiksel olarak negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Babayla ilişki alt başlığı ile internet bağımlılığı ölçeğinin diğer alt başlıkları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Psişik izolasyon alt başlığı ile internet bağımlılık ölçeğinin alt başlıkları olan yoksunluk ve sosyal izolasyon arasında istatistiksel olarak pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Psişik izolasyon alt başlığı ile internet bağımlılığı ölçeğinin diğer alt başlıkları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Yapılan incelemeler sonucunda cinsiyet, sınıf, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu ve ailenin gelir durumu ile internet bağımlılık ölçeği alt başlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir ilişki tespit edilmemiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, YORUM VE ÖNERİLER

1. TARTIŞMA VE YORUMLAR

Çalışmaya ilköğretimde eğitim-öğretim hayatlarına devam eden 99 erkek ve 86 kız olmak üzere toplam 185 öğrenci katılmıştır. 38 öğrenci 4. sınıfta, 20 öğrenci 5. sınıfta, 79 öğrenci 6. sınıfta ve 48 öğrenci 7. sınıftadır. Araştırmanın sonucunda, benlik kaygısı yüksek olan öğrencilerin internet bağımlılığı oranlarının diğer öğrencilere nazaran daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte internet bağımlılığı ile cinsiyet, sınıf, ailenin gelir düzeyi, annenin eğitim düzeyi ve babanın eğitim düzeyi arasında bir ilişki tespit edilememiştir. Ayrıca, ilköğretim düzeyinde eğitim-öğretim gören kız öğrencilerin benlik kaygısı düzeylerinin erkek öğrencilerin benlik kaygısı düzeylerinden daha düşük olduğu ve ilköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça benlik kaygısı düzeyinin azalmakta olduğu tespit edilmiştir.

Bu araştırmada ilköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerde internet bağımlılığı ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Literatür incelendiğinde, kimi çalışmalarda erkeklerde internet bağımlılığının daha yüksek olduğu görülmüştür^{127, 128, 129, 130}. Farklı olarak cinsiyet ile internet bağımlılığı arasında bir ilişki olmadığını ortaya koyan çalışmalar da vardır^{131; 132, 133}. Bazı çalışmalarda ise kız öğrencilerin internet bağımlılığı oranları daha fazla bulunmuştur¹³⁴. günümüzde gelişen teknoloji ve internete ulaşımın kolaylığı cinsiyetler arasındaki farkı ortadan kaldırmaktadır. Ayrıca öğrencilerin sosyalleştikleri ve ödevlerini kolaylıkla bulabildikleri bir ortam olan internete bağlılıkları her geçen gün artmaktadır. Bu durum hem kız hem de erkek öğrenciler için aynıdır. Bundan dolayı farklı cinsiyetteki öğrencilerin internet bağımlılık oranları

¹²⁷ Balta Horzum, a.g.e., s.8

¹²⁸ Ata,Akpınar , Kelleci, a.g.e., s.8

¹²⁹ Sargın, a.g.e., s.8

¹³⁰ Kuzucu ve ark., a.g.e., s.13

¹³¹ Zorbaz , Tuzgöl Dost, a.g.e., s.13

¹³² Çelik , Odacı, a.g.e., s.8

¹³³ Orhan, Akkoyunlu, a.g.e., s.12

¹³⁴ Tien Wu , Chung Tsai, a.g.e., s.10

arasında bir ilişki oluşmayabilir. İnternet kullanımının her geçen gün artması ve tüm bireylerin daha rahat bir şekilde internete erişebilmelerinden dolayı, yıllar içerisinde yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiş olabilir. Ayrıca çalışmaların yürütüldüğü toplum, çevre, sosyo-ekonomik düzey vb. faktörler de sonuçlar üzerinde etkili olmaktadır. Şehirde yaşayan bir öğrenci ile taşrada yaşayan öğrencinin internete erişim şartları birbirinden farklı olmaktadır. Yine bu iki ortamda yetişen öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri ve sosyal ilişkileri de tahmin edileceği üzere birbirinden farklı olacaktır.

Araştırmada ilköğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerin internet bağımlılığı ile sınıf, ailenin gelir düzeyi, annenin eğitim düzeyi ve babanın eğitim düzeyi değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Literatür incelendiğinde, bu araştırmanın aksine Şahin'in (2011) çalışmasında, ailelerin gelir düzeyi ile öğrencilerin internet bağımlılığı arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir¹³⁵. Yine aynı çalışmada, bu araştırmada olduğu gibi ailenin eğitim düzeyi ile internet bağımlılığı arasında bir ilişki tespit edilmemiştir. Bu araştırma ile literatürdeki çalışmalar bu anlamda neredeyse tamamen uyusmaktadır. Sadece aile gelir düzeyi değişkeni ile internet bağımlılığı arasında önceki çalışmalarda anlamlı bir farklılık oluşurken bu araştırmada bu tip bir farklılık saptanamamıştır. Bunun sebebi geçen süre içerisinde internetin lüks tüketimden çıkıp hayatın vazgeçilmez bir parçası haline gelmesi olarak gösterilebilir.

Geçmiş yıllarda internet herkesin ulaşabildiği bir iletişim aracı değildi. Her geçen gün gerek dünyada gerekse ülkemizde internet kullanımı hızla artmaya başlamıştır. İnternet hizmeti sunan firmaların sayısının artması ile internet kurulum ve kullanım ücretlerinin toplumun her kesiminden insanların kullanabileceği seviyelere gerilediği söylenebilir. Bundan dolayı bir zamanlar orta gelir ve üzeri ailelerin kullanabildiği internet hizmeti artık tüm toplumun kullanabildiği bir hizmet haline almıştır. Yıllar içerisinde de gelir düzeyi ile internet bağımlılığı arasındaki ilişki de doğal bir süreç olarak ortadan kalkmış olabilir. Diğer bir ifade ile her yıl artan internet kullanımı ve hemen hemen herkesin kullandığı akıllı telefonlar ile birçok birey kolaylıkla internete ulaşabilmekte ve günün belli vaktini sosyal medya ve internette geçirmektedir. Bu durum 2010'lu yılların başında toplumun belli bir kesimine ait bir imkânken şu an toplumun tüm katmanlarının kullandığı bir teknoloji haline gelmiştir.

¹³⁵ Şahin, a.g.e., s.1

Bu araştırmada ilköğretim düzeyinde eğitim-öğretim gören kız öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin erkek öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu konu ile ilgili Literatüre bakıldığında sadece Özkan'ın (1994) çalışmasında cinsiyet ile benlik saygısı arasında bir ilişki bahsedilmekte iken, Otacıoğlu, Çankaya ve Çetin'in çalışmalarında cinsiyet ile benlik saygısı arasında bir ilişki tespit edilmediği görölmektedir^{136, 137, 138, 139}.

Kız öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin erkek öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinden daha düşük olması kız öğrencilerin erken ergenlik dediğimiz aşamada yer alıyor olmaları olabilir. Bu dönemde özellikle kız öğrencilerin erkeklere oranla daha küçük yaşlarda ergenliğe giriyor olmaları ve fiziksel olarak daha hızlı değişimler gösteriyor olmaları sebebiyle böyle bir farklılık oluşmuş olabilir. Ayrıca öğrencilerin okul dışı sosyal çevreleri ve aile içi ilişkilerinden kaynaklanan farklı sorunlar da bu şekilde sonuçlar elde edilmesini sağlamış olabilir. Toplumsal bakış açısı da bu konuda bir farklılık olarak ön plana çıkabilir. Özellikle son yıllarda gerek çalışmalarda gerekse medya organlarında sıkça zikredilen "kadına şiddet" konusunda da temel nokta olan erkek çocuk, kız çocuk ayrımı ne yazık ki toplumumuzda hala söz konusu olan sosyolojik bir gerçektir.

Bu araştırmada ortaya çıkan bir diğer sonuç, ilköğretim düzeyinde eğitim-öğretim gören öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça benlik saygı düzeyinin azalmasıdır. Çetinkaya ve arkadaşları (2006) yaş (sınıf değişkeni) ile benlik saygısı arasında herhangi bir ilişki tespit edememişlerdir¹⁴⁰. Bu araştırma ile Çetinkaya ve arkadaşlarının çalışması arasındaki fark öğrencilerin yetiştiği bölge, ailelerin gelir düzeyi vb. farklılıklardan kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca her iki çalışma arasında 10 yıllık bir sürenin bulunması da bu sonucu etkileyebilecek diğer bir faktördür. Öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça ergenlik dönemlerine girmiş olma ihtimalleri de artmaktadır. Ergenlik dönemi duygusal ve benlik gelişimi açısından son derece önemli ve dalgalı bir süreç olması nedeniyle bu araştırmadakine benzer sonuçlar ortaya çıkabilir. Araştırma sonucunda; ilköğretim düzeyinde eğitim-öğretim gören öğrencilerin ailelerin gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin benlik saygısı düzeyinin arttığđı gözlemlenmiştir.

¹³⁵ Şahin, a.g.e., s.1

¹³⁶ Özkan, a.g.e., s.19

¹³⁷ Otacıoğlu, a.g.e., s.19

¹³⁸ Çankaya, a.g.e., s.19

¹³⁹ Çetin, a.g.e., s.20

¹⁴⁰ Çetinkaya, ve ark., a.g.e., s.20

Literatürdeki çalışmalar arasında Özkan'ın (1994) çalışması da bu araştırma sonuçlarını desteklemektedir¹⁴¹. Nitekim Otacıoğlu, Çetinkaya ve arkadaşlarının yaptığı çalışmalarda da bu sonuca ulaşıldığı görülmektedir^{142, 143}. Bu araştırma ile Literatürdeki diğer çalışmalar birbirini desteklemektedir.

Araştırmada, eğitim düzeyi yüksek ailelerin öğrencilerinin benlik saygısının daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Özkan (1994) çalışmasında ailelerin eğitim düzeyi ile öğrencilerin benlik saygısı arasında bir ilişki olduğunu belirtmiştir¹⁴⁴. Çetinkaya ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada ise babanın eğitim seviyesi ile benlik saygısı düzeyi arasında bir ilişki tespit edilmemiştir¹⁴⁵.

Literatürdeki çalışmalardan farklı olarak bu çalışmadan elde edilen sınıf düzeyi arttıkça benlik saygı düzeyinin azalmasının sebebi çalışmalardaki örneklemelerden kaynaklanıyor olabilir. Bu çalışmada öğrencileri TEOG sınavına hazırlanan ve eğitim düzeyi yüksek olduğu için öğrenciye daha fazla baskı uygulaması muhtemel bir veli profili karşımıza çıkmaktadır. Gerek yaş olarak ergenliğe giriş aşamasında olan gerekse sınav baskısını daha fazla hisseden öğrencilere, bir de kendileri gibi eğitilmiş birer öğrenci yetiştirmek isteyen ailelerin baskısı eklenince öğrencilerde benlik düzeyinin düşük çıkması beklenen bir durum olabiliyor.

Araştırmada, benlik saygısı düzeyi yüksek olan öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir^{146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159}.

¹⁴¹ Özkan, a.g.e., s.19

¹⁴² Otacıoğlu, a.g.e., s.19

¹⁴³ Çetinkaya, ve ark, a.g.e., s.20

¹⁴⁴ Özkan, a.g.e., S.19

¹⁴⁵ Çetinkaya, ve ark., a.g.e., s.20

¹⁴⁶ Demirer, Şahin, a.g.e., s.9

¹⁴⁷ Kurtaran, a.g.e., s.1

¹⁴⁸ Yören, a.g.e., s.13

¹⁴⁹ Armstrong,Phillips, Saling, a.g.e.. s.15

¹⁵⁰Munno, vd., a.g.e., s.15

¹⁵¹ Niemz,vd., a.g.e., 15

¹⁵² Stieger Burger, a.g.e., s.15

¹⁵³ Blachnio, vd., a.g.e.,s.15

¹⁵⁴ Koch.Pratarelli, a.g.e., s.17

¹⁵⁵ Niemz,vd., a.g.e., 15

¹⁵⁶ Stieger, Burger, a.g.e., s.15.

¹⁵⁷ Yang ,Tung, a.g.e., s.17.

¹⁵⁸Armstrong,vd., a.g.e.. s.15

¹⁵⁹ Young , Rodgers, a.g.e., s.9

Literatür incelendiğinde bu araştırmadaki sonuçlara benzer şekilde, benlik saygısı düşük bireylerde internet bağımlılığı oranlarının arttığı tespit edilmiştir ^{160,161,162,163,164,165,166}. Az sayıdaki çalışma benlik saygısı düzeyi ile internet bağımlılığı düzeyi arasında bir ilişki bulunmadığı sonucuna da ulaşmıştır ^{167,168}.

Öğrencilerin içinde bulunduğu durum ve benlik saygısının azalması ile çevreleriyle olan iletişimlerinin kesilmesi internet başında geçirilen saatlerin artmasına yol açmaktadır. Ayrıca, gerçek dünyada amaçlanan ve ulaşılamayan hedefler ve zevkler internet ortamında çok daha kolay elde edilebildiği için internet ortamı öğrencilerin hayal dünyalarına daha çok hitap etmektedir denilebilir. Ailelerin katı ve başarı odaklı yaklaşımları da bu durumu destekliyor olabilir.

Baba ile ilişki olumlu oldukça insanlara güven duyma artmaktadır. Bu sonuç bizlere benlik saygısının güven duygusu ve babayla çocuk arasındaki ilişki ile yordayıcı bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir. Benlik gelişiminde babanın rolünü ve oluşacak güven duygusunun önemini vurgulaması açısından bu çalışmanın sonuçları önemlidir.

Kendilik kavramının sürekliliği, eleştiriye duyarlılık ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Depresif duygulanım, hayalperestlik, babayla ilişki ve psikosomatik belirtiler ile ilgili pozitif yönde ilişki saptanmıştır. Öğrencilerin kendilik kavramının, eleştirilerden olumsuz yordandığını diğer başlıklardan ise pozitif yordandığını görebilmekteyiz. Bu durum psikolojik veriler doğrultusunda beklediğimiz bir süreçtir. Sadece depresif duygular ile kendilik kavramı arasındaki pozitif yordama bizlerin beklediği sonuçlarla uyuşmamaktadır. Bu durum öğrencilerin yaş itibarıyla ergenlik çağlarının başlarında yer almaları ve bu süreçte yaşanan duygusal değişimlerle ilgili olabilir.

İnsanlara güven duyma ile eleştiriye duyarlılık negatif yönde ilişkilidir. Bu durum eleştirilerin öğrencilerin güven duygusunu olumsuz etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

¹⁶⁰ Kraut, vd., a.g.e., s.17

¹⁶¹ De Berard, vd. a.g.e., s.17

¹⁶² Kocayörük , Çetinkaya, a.g.e., s.18

¹⁶³ Şenormancı vd. .a.g.e., s.18

¹⁶⁴ Kırcaburun, a.g.e., s.18

¹⁶⁵ Desjarlais , Willoughby, a.g.e., s.15

¹⁶⁶ Stepanikova, vd. a.g.e., s.15

¹⁶⁷ Gross, a.g.e., s.15

¹⁶⁸ Law, a.g.e., s.15

İnsanlara güven duyma ile kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme ve benlik saygısı arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Bu bilgiler benlik saygısı yüksek olan bireylerin güven duygularının arttığı şeklinde yorumlanabilir. Benlik saygısı, bireylerin kendilerine olan güveni artıracığı için çevreleri ile ilişkilerine de olumlu yansımaktadır. Bu durum araştırmaların sonuçları ile uyum göstermektedir. Ayrıca insanlara güven duyma ile babayla ilişki arasında pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Bu bilgi güven duygusunun çocukta yerleşmesi ve içselleşmesi adına baba ile çocuk ilişkisinin bir kez daha ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Çocuklarda güven duygusunun babanın varlığı ve baba ile oluşturulan ilişki ile pozitif olarak yordanabildiği düşünülmüştür.

Eleştiriye duyarlılık alt başlığı ile kendilik kavramının sürekliliği, psikosomatik belirtiler alt başlıkları arasında negatif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Öğrencilerin eleştirilere karşı gösterdikleri tepki ve duyarlılıklar öğrencilerin kendilik kavramı ve psikosomatik belirtiler tarafından negatif şekilde yordanmaktadır. Bu durum, eleştirilerin çocukların psikolojik sağlıkları ve kendilik algıları üzerindeki etkiyi göstermektedir. Eleştiriye duyarlılık ile tartışmalara katılabilme derecesi ve insanlara güven duyma arasında negatif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Öğrencilerin eleştiriler karşısında tartışmalardan kaçınması ve güven düzeylerinin azalması da beklenen bir durumdur. Araştırmada bu şekilde sonuçlar da görülmekte. Öğrencilerin özellikle sert ve rencide edici eleştiriler karşısında kendi içlerine dönmeleri, fikirlerini paylaşmaktan kaçınmaları ve kendilik yapılarının zarar görmesi de bu sonucu doğuran etmenler arasında düşünülebilir. Ayrıca eleştiriye duyarlılık ile kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Eleştirilen öğrencilerin güven duygusu ve kendilik algısında oluşan olumsuz etkiler kendini tehdit altında algılamasına sebebiyet veriyor olabilir.

Depresif duygulanım ile kendilik kavramının sürekliliği arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Depresif duygulanım ile hayalperestlik, kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme, psişik izolasyon arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Depresif duyguların artması özellikle öğrencilerin ergenlik döneminin başında olmaları sebebi ile normal bir durum olarak düşünülebilir. Buradaki durum öğrencilerin bulunduğu gelişim çağılarıyla da doğrudan ilgili olarak düşünülebilir. Ayrıca, depresif duygulanım ile psikosomatik belirtiler ve tartışmalara katılabilme derecesi arasında negatif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Depresif duyguların arttığı öğrencilerin bazı psikolojik sorunlar yaşaması ve diğer bireylerden kaçınmaları beklenen bir durumdur. Özellikle psikolojik iyi oluş hali azalan öğrencilerin diğer bireylerden uzaklaşması ve yalnızlaşma istekleri de bu süreci hızlandırmaktadır.

Hayalperestlik ile kendilik kavramının sürekliliği ve tartışmalara katılabilme derecesi arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca hayalperestlik ile depresif duygulanım ve kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme arasında negatif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Hayalperestlik, bireylerin kendi iç dünyalarına döndükleri veya hayal gücünü kullanmaları ile diğer bireylerden uzaklaşmasına yol açacaktır. Bu durum depresif duyguları artırabilir ve kişiler arası ilişkileri olumsuz etkileyebilir.

Psikosomatik belirtiler ile kendilik kavramının sürekliliği ve tartışmalara katılabilme derecesi arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca psikosomatik belirtiler ile eleştiriye duyarlılık ve depresif duygulanım arasında negatif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Öğrencilerin psikolojik iyi oluş halleri ile kendilik kavramı birbirlerini pozitif yönde yordamaktadır. Bu durum kendilik kavramının psikolojik iyi oluşu artırdığını düşünmemizi sağlıyor. Ayrıca psikolojik iyi oluş hali doğal bir sonuç olarak depresif duygular ve eleştirilere duyarlılık ile de negative olarak yordamaktadır. Bu durum da psikolojik olarak sağlıklı olan bireylerde gözlemlemeyi beklediğimiz bir durumdur.

Kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme ile insanlara güven duyma, eleştiriye duyarlılık, babayla ilişki ve psişik izolasyon arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme ile depresif duygulanım ve hayalperestlik arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme ile tartışmalara katılabilme derecesi arasında negatif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Bu sonuçlar çalışma öncesinde beklediğimiz sonuçlar ile uyum içerisindedir. Psikolojik iyi oluş hali ve kendine güven konularında sorun yaşamayan bireyler kendilerini daha az tehdit altında hissederken, diğer bireylerde bunun tam tersi bir sonuç görmüş olmak beklenen bir durumdu.

Tartışmalara katılabilme derecesi ile eleştiriye duyarlılık ve depresif duygulanım arasında negatif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Bu durum eleştirilen ve/veya depresif duygulara sahip bireylerin içe dönük yapıları ile ilgili olabilir. Ayrıca bu durum bireylerin geliştirdiği bir savunma mekanizması olarak da ortaya çıkıyor olabilir. Tartışmalara katılabilme derecesi ile kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme arasında negatif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Kendini tehdit altında hisseden bireyler kendilerini korumaya alarak oluşacak tartışma ortamlarından uzaklaşacaktır. Ayrıca diğer insanlardan da uzaklaşmaya çalışacakları için tartışma ortamlarına da girmemeye özen gösterecekleri öngörülebilir.

Tartışmalara katılabilme derecesi ile hayalperestlik arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca tartışmalara katılabilme derecesi ile psikosomatik belirtiler arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Psikosomatik belirtiler ve

hayalperestlik arttıkça bireylerin tartışma ortamlarından daha az kaçınmaları, öğrencilerin yaşadıkları gelişim dönemi olan erken ergenlik dönemi ile ilgili olabilir. Bu dönemde öğrenciler ne kadar psikosomatik belirtiler gösterebilir ve hayalperest olarak nitelendirilseler de arkadaş ortamlarında kendilerini kanıtlamak için tartışmaktan kaçınmıyor ve hatta daha çok tartışmanın olduğu ortamları tercih ediyor olabilir. Bu, öğrencilerin kişilik ve kendilik yapılarını geliştirmesinde içgüdüsel bir süreç olarak da ortaya çıkabilir.

Ana baba İlgisi ile diğer alt başlıklar arasında anlamlı herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır. Bu durum öğrencilerin gelişim süreçlerinde ilgilerinin ailelerinden arkadaş ortamlarına kayması sonucunda oluşmuş olabilir. Özellikle ergenlik döneminin başlarında bireylerin fiziksel gelişimlerini diğer bireylerden saklaması bu durumu hızlandırabilmektedir. Ayrıca çalışan ebeveynler ve diğer ebeveynler de çocukları ile yeterli vakit geçirmiyor olabilir.

Babayla ilişki ile benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği ve kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Babayla ilişki ile insanlara güven duyma arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Babası ile düzgün ilişkiler geliştirebilen gençlerin psikolojik iyi oluş hali de artmakta ve bu durum benlik saygısı, güven duygusu, kendilik kavramı gibi gelişimsel açıdan son derece önemli kavramları da pozitif olarak yordamaktadır.

Psşik izolasyon ile depresif duygulanım arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca psşik izolasyon ile kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Psikolojik olarak iyi durumda olmayan ve bazı sorunlar yaşayan öğrenciler depresif duygular yaşayabilmekte ve kendilerini tehdit altında hissedebilmektedir. Bu durumlar birbirleri ile ilgili olmaları sebebiyle birbirlerini pozitif yönde yordamaktadırlar.

2. ÖNERİLER

Bu araştırmada elde edilen sonuç internet bağımlılık düzeyi yüksek olan öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin daha düşük olduğu şeklindedir. İnternet bağımlılığı sorunu yaşayan öğrencilerin bu durumla kendi başlarına mücadele etmelerinin zor olduğu söylenebilir. Bu konuda başta aileler olmak üzere okulların ve devlet görevlilerinin büyük sorumluluğu bulunmaktadır. Bu alanda alınabilecek bazı önlemler şu şekildedir;

1. İnternet bağımlılığı ve benlik saygısının önemi hakkında ebeveynlere yönelik bilgilendirme yapılabilir.
2. Ebeveynlerin teknolojik gelişmeleri takip etmeleri için gerekli şartlar oluşturulup belli aralıklarla bilgilendirme toplantıları yapılabilir.
3. İlköğretim çağındaki öğrencilerin zararlı içeriklere erişimini engelleme adına, evlerde güvenli internet kullanılabilir.
4. İnternet bağımlılığı ve benlik saygısının önemi hakkında öğretmenlere yönelik bilgilendirme seminerleri yapılabilir.
5. Öğretmenlerin teknolojik gelişmeleri takip etmeleri için gerekli ortamlar oluşturulup öğretmenlere belli aralıklarla bilgilendirme toplantıları yapılabilir.
6. Okullardaki tüm bilgisayarlar okul yöneticileri tarafından öğrencilerin güvenle internete girebilecekleri şekle getirilebilir.
7. Öğrencilere akıllı telefonların ve teknolojik diğer ürünlerin güvenli kullanımı ile ilgili bilgilendirme seminerleri yapılabilir.
8. Rehberlik merkezlerinde çalışan uzmanlar ve okullarda görev yapan rehber öğretmenler internet bağımlılığı ve/veya düşük benlik saygısı tespit edilen öğrencilerin ailelerine, öğrencilere nasıl davranmaları ve ne tür önlemler almaları gerektiği konularında düzenli bilgilendirme yapabilir.
9. Okullarda rehber öğretmenler tarafından internet bağımlısı olan ve/veya düşük benlik saygısına sahip öğrenciler tespit edilerek bu öğrencilere yönelik psiko-eğitim programları uygulanabilir.
10. İl ve ilçe milli eğitim müdürlükleri bünyesinde akademisyenlerin katılımıyla öğretmen ve ailelere yönelik sempozyum, eğitim ve çalıştaylar düzenlenebilir.
11. Öğrencilere, ailelere ve öğretmenlere yönelik yazılı ve görsel materyaller hazırlanarak dağıtılabilir.
12. Gerek internet bağımlılığında gerekse düşük benlik düzeyindeki öğrencilerde en sık görülen özellik sosyal çevre kurmakta zorlanmaları ve ciddi boyutlarda yalnızlık yaşamakta olmalarıdır. Bunun için karşılaştırma, kıyaslama gibi iletişim hatalarından özellikle kaçınılıp, motive edici bir üslup tercih edilebilir.

13. Okullarda ve rehberlik merkezleri bünyesinde bireysel veya grup terapisi çalışmaları organize edilerek uygulanabilir. Özellikle yapılacak grup terapilerinde öğrenci bu sorunu sadece kendisinin yaşamadığının farkına varacak ve benzer sıkıntıları yaşayan akranlarıyla paylaşımında bulunacaktır.



KAYNAKÇA

KİTAPLAR

DİNÇ Mehmet, **İnternet Bağımlılığı**, Ferfir Yayınevi, İstanbul, 2010.

ERGÜN Mustafa, **Sınıfta Motivasyon. Sınıf Yönetimi**, (Edt: Karip, E.), (2. Baskı), Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2002.

JOHNSON Nicola, “*The Multiplicities Of Internet Addiction: Misrecognition Of Leisure And Learning*”, **Burlington-England: Asgate Publishing**, 2009.

KULAKSIZOGLU Adnan, **Ergenlik Psikolojisi**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1999.

PLUMMER Deborah, **Helping Children To Build Self-esteem: A Photocopiable Activities Book**, London: Kingsley, J. Publishers, 2001.

SHERRY John and Dibble Jayson, The Impact Of Serious Games On Childhood Development, Serious Games: Mechanisms And Effects, **New York, NY: Routledge**, 2009.

WAGNER William, **Counseling, Psychology, And Children: A Multidimensional Approach To Intervention**. Columbus, OH: Merrill - Prentice Hall, 2003.

MAKALELER

ABOUJAOUDE Elias, Lorrin Koran, Nona Gamel, Michael Large M.D. and Richard Serpe, “Potential Markers For Problematic Internet Use: A Telephone Survey Of 2,513 Adults”, **CNS Spectrums**, 2006, Cilt:11, Sayı:10, s.750-755

ARISOY Özden, “İnternet Bağımlılığı Ve Tedavisi”, **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar**, 2009, Cilt:1, Sayı:1, s.55-67.

AKDAĞ Mustafa, Birsen Yılmaz, Uğur Özhan, İsmail Şan, “Üniversite Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (İnönü Üniversitesi Örneği)”, **İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2014, Cilt:15, Sayı:1, s.73-96

ATA Elvan, Şenay Akpınar And Meral Kelleci, The Relationship Between Students' Problematic Internet Usage And Their Anger Expression Manner. **TAF Preventive Medicine Bulletin**, 2011, Cilt:10, Sayı:4, s.473-480.

- BLACHNIO Agata, Aneta Przepiorka, Emre Durak, Mithat Durak and Lyubomyr Sherstyuk, "The Role Of Self-Esteem In Internet Addiction: A Comparison Between Turkish, Polish And Ukrainian Samples", ***European Journal Of Psychiatry***, 2016, Cilt:30, Sayı:2, s.149-155.
- ARNAS Yaşare Aktaş, "3-18 Yaş Grubu Çocuk Ve Gençlerin İnteraktif İletişim Araçlarını Kullanma Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi", ***The Turkish Online Journal of Education Technology***, 2005, Cilt:4, Sayı:1, s.4-9
- ARMSTRONG Lynette, James Phillips and Lauren Saling, "Determinants Of Heavier Internet Usage", ***International Journal Of Human-Computer Studies***, 2000, Cilt:53, Sayı:1, s.537-550.
- BANKSTON Carl and Min Zhou, "Being Well vs. Doing Well: Self-Esteem And School Performance Among Immigrant And Non-Immigrant Racial And Ethnic Groups", ***International Migration Review***, 2002, Cilt:36, Sayı:1, s.389-415.
- BALTA Özlem ve Mehmet Horzum, "The Factors That Affect Internet Addiction Of Students In A Web Based Learning Environment", ***Journal Of Faculty Of Educational Sciences***, 2008, Cilt:41, Sayı:1, s.187-205
- BELL Vaughan, "Online Information, Extreme Communities And Internet Therapy: Is The Internet Good For Our Mental Health?", ***Journal of Mental Health***, 2007, Cilt:16, Sayı:1, s.445-457.
- BEARD Keith and Eve Wolf, "Modification In The Proposed Diagnostic Criteria For Internet Addiction", ***CyberPsychology & Behaviour***, 2001, Cilt:4, Sayı:3, s.377-383.
- BOZOĞLAN Bahadır, Veysel Demirer and İsmail Şahin, "Loneliness, Self-Esteem, And Life Satisfaction As Predictors Of Internet Addiction: A Cross-Sectional Study Among Turkish University Students", ***Scandinavian Journal of Psychology***, 2013, Cilt:54, Sayı:1, s.313-319.
- CAPLAN Scott, "Problematic Internet Use And Psychosocial Well-Being: Development Of A Theory-Based Cognitive-Behavioral Measurement Instrument", ***Computers In Human Behavior***, 2002, Cilt:18, Sayı:1, s.553-575.
- CAPLAN Scott, "A Social Skill Account Of Problematic Internet Use", ***Journal Of Communication***, 2005, Cilt:55, Sayı:4, s.721-736.
- CHAK Katherine and Louis Leung, "Shyness And Locus Of Control As Predictors Of Internet Addiction And Internet Use", ***Cyberpsychology & Behavior***, 2004, Cilt:7, Sayı:5, s.559-570.

- CEVHER Fatma ve Mustafa Buluş, Benlik Kavramı Ve Benlik Saygısı: Önemi Ve Geliştirilmesi, **Akademik Dizayn Dergisi**, 2007, Cilt:2, Sayı:1, s.52-64
- CEYHAN Esra, Aydoğan Aykut Ceyhan, A.A. and Ayşen Gürcan, "The Validity And Reliability Of The Problematic Internet Usage Scale", **Educational Sciences: Theory and Practice**, 2007, Cilt:7, Sayı:1, s.411-416.
- CEYHAN Aykut, "Ergenlerin Problemlı İnternet Kullanım Düzeylerinin Yordayıcıları", **Çocuk Ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi**, 2011, Cilt:18, Sayı:2, s.85–94.
- COLWELL John and Tina O'Connor, "Understanding Nurturing Practices – A Comparison Of The Use Of Strategies Likely To Enhance Self-Esteem In Nurture Groups And Normal Classrooms", **British Journal of Special Education**, 2003, Cilt:30, Sayı:3, s119 - 124.
- ÇİVİTÇİ Asım, "Sürekli Öfkenin Yordayıcılığı Olarak Benlik Saygısı Ve Sosyal Destek: Sosyal Desteğin Aracı Ve Düzenleyici Rolü", **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2014, Cilt:15, Sayı:1, s.66-81.
- ÇETİNKAYA Selam, Seher Arslan, Naim Nur, Deniz Özdemir, Ömer Faruk Demir, ve Haldun Sümer, Sivas İli Merkezinde Sosyoekonomik Düzeyi Farklı Üç İlköğretim Okulu Öğrencilerin Benlik Saygısı Düzeyi. **Klinik Psikiyatri**, 2006, Cilt:1, Sayı:1, s.116-122.
- BERARDİS De Domenico, Alessandro D'Albenzio, Francesco Gambi, Gianna Sepede, Alessandro Valchera, Chiara M. Conti, Mario Fulcheri, Marilde Cavuto, Carla Ortolani, Alexithymia And Its Relationships With Dissociative Experiences And Internet Addiction In A Nonclinical Sample. **Cyberpsychology Behaviour** 2009; Cilt:12, Sayı:1, s.67– 69.
- BROWN Jonathon, Keith Dutton, and Kathleen Cook, "From The Top Down: Self-Esteem And Self-Evaluatin", **Cognition and Emotion**, 2001, Cilt:15, Sayı:5, s.615-631.
- DESJARLAIS Malinda and Teena Willoughby, "A longitudinal Study Of The Relation Between Adolescent Boys And Girls' Computer Use With Friends And Friendship Quality: Support For The Social Compensation Or The Rich-Get-Richer Hypothesis?", **Computers In Human Behavior**, 2010, Cilt:26, Sayı:1, s.896–905.
- DURAK Emre Senol and Mithat Durak, "Associations Of Social Anxiety And Depression With Cognitions Related To Problematic Internet Use In Youths", **Education and Science**, 2013, Cilt: 38, Sayı:169, s.19-29.

- DURUALP Ender, Pınar Çiçekoğlu, "Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Yalnızlık Düzeylerinin İnternet Bağımlılığı Ve Çeşitli Değişkenler Açışından İncelenmesi", **Dokuz Eylöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2013, Cilt:15, Sayı:1, s.29- 46
- ERSOY Ali ve şerik Yaşar, "İlköğretim 4. Ve 5. Sınıf Öğrencilerinin İnternet Kullanma Durumları", **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, 2003, Cilt:1, Sayı:4, s.401-426.
- ESEN Erol, ve Diğdem Siyez, "Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-Sosyal Değişkenlerin İncelenmesi", **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, 2012, Cilt:4, Sayı:36, s.127- 138.
- ESEN Binnaz and Mehmet Gündoğdu, "The Relationship Between Internet Addiction, Peer Pressure And Perceived Social Support Among Adolescents", **The International Journal Of Educational Researchers**, 2010, Cilt:2, Sayı:1, s.29-36.
- Eřđİ Nacmi, "Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlilik Ve Güvenirlik Çalışması", Gazi Osman Paşa Üniversitesi, Eğitim Faköltesi, **Kastamonu Eğitim Dergisi**, 2014, Cilt:1, Sayı1, s.807-839
- ELDELEKLİÖĞLU Jale ve Meryem Vural Batık, "Predictive Effects Of Academic Achievement, Internet Use Duration, Loneliness And Shyness On Internet Addiction", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Faköltesi Dergisi**, 2013, Cilt:28, Sayı:1, s.141-152.
- EZOE Satoko and Masahiro Toda, "Relationships Of Loneliness And Mobile Phone Dependence With Internet Addiction In Japanese Medical Students", **Open Journal of Preventive Medicine**, 2013, Cilt:3, Sayı:6, s.407-412.
- GUADIX-Gamez Manuel, Fabiola Villa-George & Esther Calvete, "Measurement And Analysis Of The Cognitive-Behavioral Model Of Generalized Problematic Internet Use Among Mexican Adolescents", **Journal Of Adolescence**, 2012, Cilt:35, Sayı:1, s.1581– 1591.
- GRIFFITHS Mark, "Internet Addiction: Fact Or Fiction?." **The Psychologist**, 1999, Cilt:12, Sayı:5, s.246-250
- GÖKÇEARSLAN şahin ve Mustafa Serkan Günbatar, "Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı", **Eğitim Teknolojisi Kuram Ve Uygulama**, 2012, Cilt:2, Cilt:2, s.10-24

- GÜNÜÇ Selim ve Murat Kayri, Türkiye’de İnternet Bağımlılık Profili Ve İnternet Bağımlılık Ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik-Güvenirlik Çalışması. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2010, Cilt:39, Sayı:1, s.220-232.
- HAMARTA Erdal ve Elif Demirbaş, Lise Öğrencilerinin Utangaçlık Ve Benlik Saygılarının Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Açısından İncelenmesi. **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2009, Cilt:21, Sayı:1, s.240-247.
- KAHRİMAN İlknur, Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Benlik Saygıları Ve Atılganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, **C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi**, 2005, Cilt:9, Sayı:1, s.24-32
- KAYA Alim ve Mesut Saçkes, Benlik Saygısı Geliştirme Programının İlköğretim 8.Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeylerine Etkisi. **Türk Psikoloji Danışma ve Rehberlik Dergisi**, 2005, Cilt:21, Sayı:1, s.49-56.
- KIRCABURUN Kağan, Self-Esteem, Daily Internet Use and Social Media Addiction As Predictors Of Depression Among Turkish Adolescents. **Journal Of Education And Practice**, 2016, Cilt:7, Sayı:24, s.64-72
- KÖROĞLU Gültürk, Özgür Öztürk, Nergiz Telliöğlü, Yasin Genç, Hasan Mırsal ve Mansur Beyazyürek, “Problemlı İnternet Kullanımı İle Başvurulan İki Uçlu Bir Hasta Nedeniyle Psikiyatrik Ek Tanı Tartışması: Olgu Sunumu”, **Bağımlılık Dergisi**, 2006, Cilt:7, Sayı:1, s.150-154.
- KOCH Wendy and Marc Pratarelli, “Effects Of Intro/Extraversion And Sex On Social Internet Use”, **North American Journal Of Psychology**, 2004, Cilt:6, Sayı:3, s.371-382.
- KRAUT Robert, Michael Patterson, Vicki Lundmark, Sara Kiesler, Tridas Mukophadhyay, and William Scherlis, Internet Paradox: A Social Technology That Reduces Social Involvement And Psychological Well-Being? **American Psychology**, 1998; Cilt:53, Sayı:1, s.1017- 1031.
- KUZUCU Yaşar, Betül Bulut, Şeyda Özçelik, and Feride Melek Soydemir, “Sosyal Destek Kontrol Edildiğinde Cinsiyetin İnternet Bağımlılığı Üzerine Etkisi”, **Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, 2015, Cilt:6, Sayı:2, s.11-19
- KUSS Daria, Antonius Rooij, Gillian Shorter and Van De Mheen, “Internet Addiction In Adolescents: Prevalence And Risk Factors”, **Computers In Human Behavior**, 2013, Cilt:29, Sayı:1, s.1987-1996.

- LOCKETT Charles and Jules Harrell, "Racial Identity, Self-Esteem, And Academic Achievement: Too Much Interpretation, Too Little Supporting Sata", **Journal of Black Psychology**, 2003, Cilt:29, Sayı:1, s.325- 336.
- MORAHAN Janet -Martina, and Phyllis Ann Schumacher, "Incidence And Correlates Of Pathological Internet Use Among College Students", **Computers In Human Behavior**, 2000, Cilt:16, Sayı:1, s.13-29.
- MİLANI Luca, Dania Osualdella, and Pola Di Blasio, "Quality Of Interpersonal Relationships And Problematic Internet Use In Adolescence", **Cyberpsychology & Behavior**, 2009, Cilt:12, Sayı:6, s.681-684.
- MUNNO Donato, Flora Cappelin, Marta Saroldi, Elisa Bechon, Fanny Guglielmucci, Roberto Passera and Giuseppina Zullo, "Internet Addiction Disorder: Personality Characteristics And Risk Of Pathological Overuse In Adolescents", **Psychiatry Research**, 2017, Cilt:1, Sayı:5, s.248
- NIEMZ Katie, Mark Griffiths and Rhil Banyard, "Prevalence Of Pathological Internet Use Among University Students And Correlations With Self-Esteem, The General Health Questionnaire (GHQ) And Disinhibition", **Cyberpsychology And Behavior**, 2005, Cilt:4, Sayı:3, s.373-376.
- ODACI Hatice ve Melek Kalkan, "Problematic Internet Use, Loneliness And Dating Anxiety Among Young Adult University Students", **Computers & Education**, 2010, Cilt:55, Sayı:1, s.1091-1097.
- OKTAN Vesile ve Mustafa Şahin, Kız Ergenlerde Beden İmajı İle Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi**, 2010, Cilt:2, Sayı:1, s.544-556.
- OTACIOĞLU Serkan, Profesyonel Müzik Eğitimi Alan Öğrencilerinin Benlik Saygı Düzeylerinin İncelenmesi, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2017, Cilt:21, Sayı:1, s.187-196
- OKTAN Vesile, Üniversite Öğrencilerinde Problemlı İnternet Kullanımı, Yalnızlık Ve Algılanan Sosyal Destek. **Kastamonu Eğitim Dergisi**, 2015, Cilt:23, Sayı:1, s.281–292.
- ORHAN Feza ve Buket Akkoyunlu, "İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanımları Üzerine Bir Çalışma", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2004, Cilt:26, Sayı:1, s.107-116.

- ÖZCAN Neslihan Keser, Sevim Buzlu, "Problemlı İnternet Kullanımını Belirlemede Yardımcı Bir Araç: İnternette Bilişsel Durum Ölçeğinin Üniversite Öğrencilerinde Geçerlik Ve Güvenirliği", **Bağımlılık Dergisi**, 2005, Cilt:6, Sayı1, s.19-26.
- ÖZDEMİR Yalçın, Yaşar Kuzucu and Şerife Ak, "Depression, Loneliness And Internet Addiction: How Important Is Low Self-Control", **Computers In Human Behavior**, 2014, Cilt:34, Sayı:1, s.284-290
- ÖZKAN İshak, Benlik Saygısını Etkileyen Etkenler, **Düşünen Adam**, 1994, 7(3): 4-9.
- ROSENBERG Morris, Parental Interest And Children's Self-Conceptions, **Sociometry**, 1963, Cilt: 26, Sayı: 1, s.35-49
- ROSS, C. E., ve Broh, B. A., The Roles Of Self-Esteem And The Sense Of Personal Control In The Academic Achievement Process. **Sociology Of Education**, 2000, Cilt: 73, Sayı:4, s.270- 284.
- SANDERS Christopher, Tiffany Field, Miguel Diego And Michele Kaplan, "The Relationship Of Internet To Depression And Social Isolation Among Adolescents", **Adolescence**, 2000, Cilt:35, Sayı:138, s.237-242.
- SARGIN Nurten, "Üniversite Öğrencilerinin İnternete Yönelik Tutumları Ve Problemlı İnternet Kullanımları", **Turkish Journal Of Education**, 2013, Cilt:2, Sayı:2, s.44-53
- SCHMIDT Jennifer and Brenda Padilla, "Self-Esteem And Family Challenge: An Investigation Of Their Effects On Achievement", **Journal Of Youth And Adolescence**, 2003, Cilt:32, Sayı:1, s.37-46.
- SERVIDIO Rocco, "Exploring The Effects Of Demographic Factors, Internet Usage And Personality Traits On Internet Addiction In A Sample Of Italian University Students", **Computers In Human Behavior**, 2014, Cilt:35, Sayı:1, s.85-92.
- SHAPIRA Nathan, Mary Lessig, Toby Goldsmith, Steven Szabo, Martin Lazoritz, Mark Gold, Dan Stein, "Problematic Internet Use: Proposed Classification And Diagnostic Criteria", **Depression And Anxiety**, 2003, Cilt:17, Sayı:1, s.207-216.
- SHAW Martha and Donald Black, "Internet Addiction-Definition, Assessment, Epidemiology And Clinical Management", **CNG Drugs**, 2008, Cilt: 22, Sayı:5, s.353-365.

- STEPANIKOVA Irena, Norman Nie and Xiaobin He, "Time On The Internet At Home, Loneliness, And Life Satisfaction: Evidence From Panel Time-Diary Data", **Computers In Human Behavior**, 2010, Cilt:26, Sayı:1, s.329–338.
- STIEGER Stefan & Christoph Burger, "Implicit And Explicit Self-Esteem In The Context Of Internet Addiction, Cyberpsychology", **Behavior And Social Networking**, 2010, Cilt: 13, Sayı: 6, s.681-688.
- SUBRAHMANYAM Kaveri, Developmental Implications Of Children's Virtual Worlds. **Washington And Lee Law Review**, 2009, Cilt: 66, Sayı: 3, s.1065-1083.
- ŞENORMANCI Ömer, Ramazan Konkan, Oya Güçlü and Güliz Şenormancı, The Level Of Depression, Self-Esteem And Social Phobia In Patients With Internet Addiction, **Bulletin Of Clinical Psychopharmacology**, 2012, Cilt: 22, Sayı: 1, s.522.
- TAŞ İbrahim ve Tuncay Ayas, "Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeyinin Lişilik Özellikleri İle İlişkisi", **International Journal Of Human Sciences**, 2015, Cilt: 12, Sayı: 2, s.150-162.
- THATCHER Andrew and Shamira Goolam, "Development And Psychometric Properties Of The Problematic Internet Use Questionnaire", **South African Journal of Psychology**, 2005, Cilt: 35, Sayı:1, s.793-804.
- YAND Shu Ching and Chieh Ju Tung, "Comparison Of Internet Addicts And Non-Addicts In Taiwanese High School", **Computers In Human Behavior**, 2007, Cilt: 23, Sayı:1, s.79-96.
- YEN Ju-Yu, Cheng-Fang Yen, Cheng-Sheng Chen, Peng-Wei Wang, Yi-Hsin Chang, and Chih-Hung Ko, "Social Anxiety In Online And Real-Life Interaction And Their Associated Factors", **CyberPsychology, Behavior, And Social Networking**, 2012, Cilt:15, Sayı:1, s.7-12.
- YELLOWLEES Peter and Shayna Marks, "Problematic Internet Use Or Internet Addiction?", **Computers In Human Behavior**, 2007, Cilt:23, Sayı:1, s.1447–1453.
- YOUNG Kimberly, and Robert Rodgers, "The Relationship Between Depression And Internet Addiction", **CyberPsychology And Behavior**, 1998, Cilt: 1, Sayı: 1, s.25-28.
- YOUNG Kimberly, "Internet Addiction: The Emergence Of A New Clinical Disorder", **CyberPsychology And Behavior**, 1996, Cilt: 1, Sayı: 3, s.237-244

- YOUNG Kimberly, "Understanding Online Gaming Addiction And Treatment Issues For Adolescents", *The American Journal of Family Therapy*, 2009, Cilt:37, Sayı:5, s. 355- 372.
- YÖREN Elif Güneri, "İnternet Bağımlılığında Kişilik Yapısı, Benlik Saygısı Ve Savunma Mekanizmalarının Yordayıcılığı", TURAN-SAM: TURAN Stratejik Araştırmalar Merkezi, *TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi*, 2017, Cilt:9, Sayı:33, s.492-500
- YÖREN Elif Güneri, "Childhood Trauma And Self-Respect As A Predictor Of Loneliness", *Journal Of Current Researches On Social Sciences*, 2016, Cilt:6, Sayı:2, s.65-78.
- ZORBAZ Osman ve Meliha Tuzgöl Dost, "Lise Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımının Cinsiyet, Sosyal Kaygı Ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 2014, Cilt:29, Sayı:1, s.298-310
- WANG Chong Wen, Rainbow Tin Hung Ho, Cecilia Chan and Samson Tse, "Exploring Personality Characteristics Of Chinese Adolescents With Internet-Related Addictive Behaviors: Trait Differences For Gaming Addiction And Social Networking Addiction", *Addictive Behaviors*, 2015, Cilt:42, Sayı:1, s.32-35.
- WONG Martha Suk Wai and David Watkins, "Self-Esteem & Ability Grouping: A Hong Kong Investigation Of The Big Fish Little Pond Effect", *Educational Psychology: An International Journal Of Experimental Educational Psychology*, 2001, Cilt:21, Sayı:1, s.79-87.
- WU Ying Tien, and Chin Chung Tsai, "University Students Internet Attitudes And Internet Self-Efficacy: A Study At Three Universities In Taiwan", *Cyberpsychology & Behavior*, 2006, Cilt:9, Sayı:4, s.441-450.

TEZLER

AKINOĞLU Orhan, *Eğitim Ve Sosyalleşme Açısından İnternet Kullanımı: İstanbul Örneği*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002, **(Yayımlanmamış Doktora Tezi)**

AKPINAR Şenay, Yetiştirme Yurdunda Kalan Erkek Ergenlere Uygulanan Yapılandırılmış Eğitimin Benlik Saygısı Umutsuzluk Düzeyi ve İntihar Olasılığı Üzerine Etkisi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 2013, **(Yayımlanmış Doktora Tezi)**

AKTAŞ Seniye, 9. Sınıfta Anne Baba Tutumları Ve Benlik Saygısı Aarasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2011, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

AYAROĞLU Neva Sancak, The Relationship Between Internet Use And Loneliness Of University Students, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, 2002, **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

AYDOĞDU Cemil, Televizyon Ve Bilgisayarın (18-24 yaş) Gençler Üzerindeki Psikolojik Etkileri: Hendek Örneği. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, 2003, **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

BAYRAKTAR Fatih, İnternet Kullanımının Ergen Gelişimindeki Rolü, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı, 2001, **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

BİLGİN Mehmet, Ergenlerde Benlik Saygısı İle Kaygı Arasındaki İlişki, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2001, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

BUDAK Cuma, Ortaokul Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı, Obezite Prevelansı Ve Fiziksel Aktivite Katılım Düzeylerinin İncelenmesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, , 2015, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

ÇANKAYA Burcu, Lise I. Ve II. Sınıf Öğrencilerinin Algılanan Benlik Saygısının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, 2007, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

ÇETİN Bilge, Kentte Ve Kırsalda Yetişmiş Ortaokul Öğrencilerinin Benlik Saygısı İle Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi, Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul, 2015, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

- ÇETİNKAYA Musa, "İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının İncelenmesi", Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir, 2013, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**
- ÇUHADAROĞLU Füsün, Adölesanlarda Benlik Saygısı. Hacettepe Üniversitesi, Psikiyatri Ana Bilim Dalı, Ankara, 1986, **(Tıpta Uzmanlık Tezi)**
- GÖKTAŞ Mustafa, İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Benlik Saygısı Düzeyleri İle Ders Başarıları Arasındaki İlişki. 2008, **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**
- KURTARAN Gülmisan Turnalar, İnternet Bağımlılığını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, 2008, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**
- ŞAHİN Mehmet, İlköğretim Okulu Öğrencilerindeki İnternet Bağımlılığı. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**
- TAÇYILDIZ Özge, Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Yordanması. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**
- TANRIVERDİ Selami, Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı İle Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi." Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2012, **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**
- ULUCAN Tuğba Kurt, Ebeveynleri Boşanmış Ergenlerin Yılmazlık, Benlik Saygısı, Başa Çıkma Ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Yılmazlığın Aracı Rolü, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2013, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**
- UŞAKLI Hakan, Drama Temelli Grup Rehberliğinin İlköğretim V. Sınıf Öğrencilerinin Arkadaşlık İlişkileri, Atılganlık Düzeyi ve Benlik Saygısına Etkisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Programı, 2006, **(Yayımlanmış Doktora Tezi)**
- ZORBAZ Osman, Lise Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımının Sosyal Kaygı Ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013, **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

BİLDİRİ VE SUNUMLAR

CENGİZHAN Cahit, "Öğrencilerin Bilgisayar Ve İnternet Kullanımında Yeni Bir Boyut: bağımlılık", VIII. Ulusal PDR Kongresi, 21-23 Eylül 2005, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

ÇELİK Çiğdem Berber, Ç. ve Hatice Odacı, "Kendilik Algısı Ve Benlik Saygısının Problemlili İnternet Kullanımı Üzerindeki Yordayıcı Rolü", **5th International Computer & Instructional Technologies Symposium**, 22-24 Eylül 2011, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

ESEN Erol, "Akran Baskısı Ve Algılanan Sosyal Destek Değişkenlerine Göre, Ergenlerde İnternet Bağımlılığının Yordanması", I. Uluslararası Bağımlılık Kongresi, 28-31 Mayıs 2007, İstanbul.

KARAMAN Kemal, ve Meltem Kurtoğlu, "Öğretmen Adaylarının İnternet Bağımlılığı Hakkındaki Görüşleri", **Akademik XI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri**, 11-13 Şubat 2009, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.

KOCAYÖRÜK Ercan ve Levent Çetinkaya, Subjective Well-Being, Self-Esteem, And Psychological Needs As Predictors Of Internet Addiction Among High School Students. **European Educational Research Association**, Conference: Ecer, 7-11 September 2015, Budapest

EKLER

Kişisel Bilgi Formu

Adı-Soyadı:
Sınıf-Yaş:
Cinsiyet: <input type="checkbox"/> Kız <input type="checkbox"/> Erkek
Annenin Eğitim Durumu: <input type="checkbox"/> İlkokul <input type="checkbox"/> Ortaokul <input type="checkbox"/> Lise <input type="checkbox"/> Üniversite <input type="checkbox"/> Yüksek Lisans <input type="checkbox"/> Doktora
Babanın Eğitim Durumu: <input type="checkbox"/> İlkokul <input type="checkbox"/> Ortaokul <input type="checkbox"/> Lise <input type="checkbox"/> Üniversite <input type="checkbox"/> Yüksek Lisans <input type="checkbox"/> Doktora
Ailenin Aylık Geliri: <input type="checkbox"/> 0-1000TL <input type="checkbox"/> 1000-3000 TL <input type="checkbox"/> 3000-5000 TL <input type="checkbox"/> 5000 TL - Üzeri
Kardeş Sayısı: <input type="checkbox"/> 1 <input type="checkbox"/> 2 <input type="checkbox"/> 3 <input type="checkbox"/> 4 <input type="checkbox"/> 5+
Anne Sağ mı? <input type="checkbox"/> Evet <input type="checkbox"/> Hayır
Baba Sağ mı? <input type="checkbox"/> Evet <input type="checkbox"/> Hayır

ROSENBERG BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ

D – 1 (Benlik Saygısı Alt Başlığı)

1. Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.
A. Çok Doğru B. Doğru C. Yanlış D. Çok Yanlış
2. Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.
A. Çok Doğru B. Doğru C. Yanlış D. Çok Yanlış
3. Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.
A. Çok Doğru B. Doğru C. Yanlış D. Çok Yanlış
4. Ben de diğer insanların birçoğunun yapabildiği kadar birşeyler yapabilirim.
A. Çok Doğru B. Doğru C. Yanlış D. Çok Yanlış
5. Kendimde gurur duyacak fazla birşey bulamıyorum.
A. Çok Doğru B. Doğru C. Yanlış D. Çok Yanlış
6. Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.
A. Çok Doğru B. Doğru C. Yanlış D. Çok Yanlış
7. Genel olarak kendimden memnunum.
A. Çok Doğru B. Doğru C. Yanlış D. Çok Yanlış
8. Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.
A. Çok Doğru B. Doğru C. Yanlış D. Çok Yanlış
9. Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığını düşünüyorum.
A. Çok Doğru B. Doğru C. Yanlış D. Çok Yanlış
10. Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığımı düşünüyorum.
a. Çok Doğru B. Doğru C. Yanlış D. Çok Yanlış

D – 2 (Kendilik Kavramının Sürekliliği Alt Başlığı)

11. Kendiniz hakkındaki düşünceleriniz değişkenlik gösterir mi, yoksa her zaman aynı mıdır?
a. Çok Değişir b. Zaman Zaman Değişir c. Çok Az Değişir d. Hiç Değişmez
12. Hiç kendiniz hakkında bir gün bir görüşe, başka bir gün farklı bir görüşe sahip olduğunuzu fark ettiğiniz olur mu?
a. Evet, sık sık olur b. Evet, bazen olur c. Evet, nadiren olur d. Hayır, hiç olmaz
13. Kendim hakkındaki görüşlerimin çok çabuk değiştiğini fark ettim.
a. Doğru b. Yanlış

14. Kendim hakkında bazı günler olumlu bazı günlerse olumsuz düşüncelere sahipoluyorum.

- a. Doğru b. Yanlış

15. Şu günlerde kendim hakkındaki görüşlerimi hiç birşeyin değiştiremeyeceğini düşünüyorum.

- a. Doğru b. Yanlış

D – 3 (İnsanlara Güven Duyma Alt Başlığı)

16. Başınıza gerçekten bir şey geldiğinde kimse sizin durumunuzla pek ilgilenmeyecektir.

- a. Doğru b. Yanlış

17. İnsan doğasında yardımlaşma gerçekten vardır.

- a. Doğru b. Yanlış

18. Dikkatli davranmazsanız insanlar sizi kullanacaklardır.

- a. Doğru b. Yanlış

19. Bazı kişiler, insanların büyük çoğunluğunun güvenilebilir olduğunu, bazıları ise insanlarla ilişkilerinde çok güvenilemeyeceğini söylerler. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

- a. İnsanların çoğuna güvenilebilir. b. İnsanlarla ilişkilerde çok güvenilemez.

20. İnsanlar daha çok başkalarına yardım etmeye mi, yoksa kendi çıkarlarını düşünmeye mi eğilimlidirler?

- a. Başkalarına yardım etmeye b. Kendi çıkarlarını düşünmeye

D – 4 (Eleştiriye Duyarlılık Alt Başlığı)

21. Eleştiriye karşı ne kadar hassassınızdır?

- a. Çok fazla hassas b. Oldukça hassas c. Az hassas d. Hassas değil

22. Eleştiri ya da azarlama beni çok fazla incitir.

- a. Doğru b. Yanlış

23. Yanlış yaptığınız bir şey için biri size güldüğünde veya suçladığında ne kadar rahatsız olursunuz?

- a. Çok fazla b. Oldukça c. Rahatsız olmam

D – 5 (Depresif Duygulanım Alt Başlığı)

24. Genelde ne kadar mutlusunuzdur?

- a. Çok mutlu b. Mutlu c. Pek mutlu değil d. Çok mutsuz

25. Genelde oldukça mutlu bir kişi olduğumu düşünüyorum.

- a. Doğru b. Yanlış

26. Genel olarak kendinizi neşeli bir ruh hali içinde mi, yoksa neşesiz bir ruh hali içinde mi hissedersiniz?

- a. Çok neşeli bir ruh hali içinde b. Oldukça neşeli bir ruh hali içinde
c. Ne neşeli ne de neşesiz ruh halinde d. Oldukça neşesiz ruh halinde

27. Hayattan çok zevk alıyorum.

- a. Doğru b. Yanlış

28. Ben de mutlu gördüğüm diğer kişiler kadar mutlu olabilmeyi isterdim.

- a. Doğru b. Yanlış

29. Kendinizi kederli ve karamsar hissettiğiniz olur mu?

- a. Çok sık b. Sık c. Ara sıra d. Nadiren e. Hiçbir zaman

D – 6 (Hayalperestlik Alt Başlığı)

30. Çoğu zaman başka bir şey yapmaktansa oturup hayal kurmayı tercih ediyorum.

- a. Doğru b. Yanlış

31. Bana hayalperest denilebilir.

- a. Doğru b. Yanlış

32. Zamanımın büyük bir kısmını hayal kurmakla geçiririm.

- a. Doğru b. Yanlış

33. Gelecekte nasıl bir insan olacağınız konusunda hayal kurar mısınız?

- a. Çok sık b. Bazen c. Nadiren d. Hiçbir zaman

D – 7 (Psikosomatik Belirtiler Alt Başlığı)

34. Hiç uykuya dalma ya da uykunun sürekliliği açısından sorunuz oldu mu?

- a. Sık sık b. Bazen c. Nadiren d. Hiçbir zaman

35. Hiç ellerinizin sizi rahatsız edecek kadar titrediği olur mu ?

- a. Sık sık b. Bazen c. Nadiren d. Hiçbir zaman

36. Hiç sizi rahatsız edecek kadar sinirlendiğiniz olur mu ?

- a. Sık sık b. Bazen c. Nadiren d. Hiçbir zaman

37. Hiç sizi rahatsız edecek kadar çarpıntı hissettiğiniz olur mu?

- a. Sık sık b. Bazen c. Nadiren d. Hiçbir zaman

38. Hiç sizi rahatsız edecek kadar başınızın içinde basınç hissettiğiniz olur mu?

- a. Sık sık b. Bazen c. Nadiren d. Hiçbir zaman

39. Şu sıralarda hiç tırnak yiyor musunuz?

- a. Sık sık b. Bazen c. Nadiren d. Hiçbir zaman

40. Egzersiz veya çalışma zamanları dışında hiç sizi rahatsız edecek kadar nefes darlığı hissettiğiniz olur mu?

- a. Sık sık b. Bazen c. Nadiren d. Hiçbir zaman

41. Hiç sizi rahatsız edecek kadar ellerinizde terleme olur mu?
 a. Sık sık b. Bazen c. Nadiren d. Hiçbir zaman
42. Hiç rahatsız edici baş ağrıları çeker misiniz?
 a. Sık sık b. Bazen c. Nadiren d. Hiçbir zaman
43. Hiç rahatsız edici kabuslar görür müsünüz?
 a. Sık sık b. Bazen c. Nadiren d. Hiçbir zaman

D – 8 (Kişilerarası İlişkilerde Tehdit Hissetme Alt Başlığı)

44. Ulusal veya uluslararası önemli bir konuda görüşünüzü belirttiğinizde birisi size gülerse ne hissedersiniz?
 a. Çok incinirim ve rahatsız olurum. b. Biraz incinirim ve rahatsız olurum.
 c. Beni pek fazla etkilemez.
45. Ulusal veya uluslararası sorunlar tartışıldığında genellikle kötü izlenim bırakacak bir şey söylemektense hiçbir şey söylememeyi tercih ederim.
 a. Doğru b. Yanlış
46. Toplumsal konularla ilgili tartışmalarda insanları kızdıracak bir şey söylemektense hiçbir şey söylememeyi tercih ederim.
 a. Doğru b. Yanlış

D – 9 (Tartışmalara Katılabilme Derecesi Alt Başlığı)

47. Uluslararası konuları tartışır mısınız?
 a. Pek çok b. Oldukça c. Çok az d. Hiçbir zaman
48. Arkadaşlarınızla birlikte uluslararası konuları tartıştığınız zaman tutumunuz nasıl olur?
 a. Sadece dinlerim b. Arada bir görüş bildiririm
 c. Konuşmaya eşit oranda katılırım d. Diğerlerini ikna etmeye çalışırım

D – 10 (Ana–Baba İlgisi Alt Başlığı)

49. Siz 10 – 11 yaşlarınızdayken **anneniz** arkadaşlarınızı tanır mıydı?
 a. Hepsini tanırdı b. Çoğunu tanırdı
 c. Bazılarını tanırdı d. Hemen hemen hiçbirini tanımazdı
50. Bu dönemde babanız arkadaşlarınızı tanır mıydı?
 a. Hepsini tanırdı b. Çoğunu tanırdı
 c. Bazılarını tanırdı d. Hemen hemen hiçbirini tanımazdı

51. 5. – 6. sınıflardayken karneniz iyi olduğunda anneniz çoğu zaman ilgilenmezdi.
a. Doğru b. Yanlış
52. 5. – 6. sınıflardayken karneniz iyi olduğunda babanız çoğu zaman ilgilenmezdi.
a. Doğru b. Yanlış
53. 5. – 6. sınıflardayken karneniz kötü olduğunda anneniz çoğu zaman ilgilenmezdi.
a. Doğru b. Yanlış
54. 5. – 6. sınıflardayken karneniz kötü olduğunda babanız çoğu zaman ilgilenmezdi.
a. Doğru b. Yanlış
55. Sizce diğer aile bireyleri sizin söylediğiniz şeylerle ne kadar ilgilenirler?
a. Çok ilgilenirler b. Oldukça ilgilenirler c. İlgilenmezler

D – 11 (Babayla İlişki Alt Başlığı)

56. Büyümekte olduğunuz dönemde babanızın en çok tuttuğu çocuğu kimdi?
a. Ben b. Ağabeyim c. Ablam d. Erkek kardeşim
e. Kız kardeşim f. Bildiğim kadarıyla çok tuttuğu birisi yoktu
57. Bu dönemde babanız arkadaşlarınızı tanır mıydı?
a. Hepsini tanırdı b. Çoğunu tanırdı
c. Bazılarını tanırdı d. Hiçbirini tanımazdı
58. Anne ve babanızın hangisi ile daha rahat konuşabiliyorsunuz?
a. Babamla çok daha fazla b. Babamla biraz daha fazla
c. Her ikisi ile eşit oranda d. Annemle biraz daha fazla
e. Annemle çok daha fazla
59. Anne ve babanızın hangisi sizi daha çok över?
a. Babam çok daha fazla b. Babam biraz daha fazla
c. Her ikisi eşit oranda d. Annem biraz daha fazla
e. Annem çok daha fazla
60. Anne ve babanızın hangisi size daha çok şefkat gösterir?
a. Babam çok daha fazla b. Babam biraz daha fazla
c. Her ikisi eşit oranda d. Annem biraz daha fazla
Annem çok daha fazla

İnternet Bağımlılık Ölçeği

İNTERNET BAĞIMLILIK ÖLÇEĞİ					
Aşağıdaki her bir maddeyi okuyarak, bu madde sizin için her zaman doğru ise "Tamamen Katılıyorum", genelde doğru ise "Katılıyorum", emin değilseniz "Kararsızım", genelde doğru değilse "Katılmıyorum", hiçbir zaman doğru değilse "Kesinlikle Katılmıyorum" şeklinde işaretleme yapmanız rica olunur.	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Yoksunluk					
1. İnternet kullanmadığım zaman kendimi gergin/huzursuz hissedirim.					
2. İnternet kullanmak isteyip de kullanmadığım zaman sinirli/öfkeli olurum.					
3. İnternet bağlantısı koparsa ya da yavaşlarsa sinirlenirim/öfkelenirim.					
4. İnternet kullandığım zamanlarda hiç olmadığım kadar mutlu/huzurlu olurum.					
5. Kendimi endişeli ya da sıkıntılı hissettiğim zamanlarda internet kullanmak beni rahatlatır.					
6. Birileri beni internetin başından kaldırırsa sinirlenirim.					
7. Sorunlarımdan kaçmak için internet kullanmaya yönelirim.					
8. İnternete, planladığım zamanda giremezsem sinirlenirim.					
9. Çevremde birileri varken, yalnız kalıp, internete girmeyi isterim.					
10. İnterneti kullanmadığım zamanlarda internete girmek için sabırsızlanırım.					
11. Gittiğim yerlerde internet bağlantısı ararım.					
Kontrol güçlüğü					
12. İnternet kullanmamı sınırlamakta ya da kontrol etmekte güçlük çekerim.					
13. Sabah uyandığımda ilk aklıma gelen internete girmek olur.					
14. İnternette her defasında, bir öncekinden daha uzun süre kalmak isterim.					
15. İnternette planladığımdan daha uzun süre kalırım.					
16. İnternet kullanmadığım zamanlarda bile interneti düşünürüm.					
17. İnternette iken acıktığımı, susadığımı hissetmem ya da farkına varmam.					
18. İnternette daha fazla zaman geçirmek için başka planlarımı iptal ederim.					
19. İstediğim zaman internetin başından kalkamam.					
20. Ailem beni çağırırsa dahi internetin başından <u>kalkamam</u> .					
21. İnternet kullanabilmek için uykumdan ödün veririm.					
İşlevsellikte bozulma					
22. İnternet kullanmamdan dolayı ailem ile sorunlar yaşarım.					
23. Arkadaşlarım beni çağırırsa dahi internetin başından <u>kalkamam</u> .					
24. İnternet kullanmamdan dolayı başka etkinliklere (spor, sinema, kitap okuma vb.) ilgim azalır.					
25. İnternet kullanmamdan dolayı ev/iş/okul sorumluluklarımı yerine getiremem ya da ihmal ederim.					
26. Çevremdekiler internette harcadığım zamandan dolayı şikayet eder.					
27. İnternet kullanmamdan dolayı ailem ile daha az zaman geçiririm.					
28. İnternet kullanmamdan dolayı arkadaşlarım ile daha az zaman geçiririm.					
Sosyal izolasyon					
29. İnternet kullanmamdan dolayı arkadaşlarım ile sorunlar yaşarım.					
30. İnternet ortamında edindiğim arkadaşlıkları gerçek yaşamdaki arkadaşlarıma tercih ederim.					
31. Gerçek yaşamdaki arkadaşlarımla dışarıda görüşmek yerine internette görüşmeyi tercih ederim.					
32. Arkadaşlarımı internette edinirim.					
33. İnternet benim en iyi arkadaşımdır.					
34. İnternetsiz bir yaşam bana anlamsız/boş gelir.					
35. İnternet kullanmamdan dolayı yüz yüze iletişimde zorluk yaşarım.					

ÖZGEÇMİŞ

Gülser AYDIN 1970 Trabzon doğumludur. Haliç Üniversitesi Fen Edebiyat Psikoloji bölümünden mezun olup kendi alanında çeşitli terapi sertifikalarına sahiptir. Bunlardan bazıları İstanbul Psikodrama Enstitüsünden coterapist ünvanı ve farklı eğitim metotlarından yaratıcı drama, montessori eğiti ve üstün yetenekli çocukların eğiti sertifikalarına sahiptir. Medeniyet okullarının kurucu üyesi olup halen okul psikoloğu ve müdür olarak görev yapmaktadır. İki kız bir erkek çocuk sahibidir.

